

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027

Zamawiający

Gmina Września
ul. Ratuszowa 1
62-300 Września

Wykonawca

Lider Projekt Sp. z o.o.
Al. Marcinkowskiego 1/3
61-745 Poznań

Poznań, 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy.....	3
3. Wizja rozwoju gminy.....	12
4. Cele strategiczne rozwoju.....	16
5. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów.....	17
6. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	20
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	37
8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	44
9. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	47
10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań.....	57
11. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych....	64
12. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	69

1. Wprowadzenie

Prezentowane w diagnozie dane dotyczą obszaru gminy miejsko-wiejskiej Września, a także obszaru miasta Września, jeśli takie wyszczególnienie było zasadne. W celu uzyskania pełniejszego obrazu sytuacji społeczno-gospodarczej wybrano 9 gmin miejsko-wiejskich z terenu województwa wielkopolskiego, a więc takich, które można uznać za podobne do Wrześni. Grupę porównawczą (GP) tworzą: Gostyń, Jarocin, Krotoszyn, Oborniki, Pleszew, Rawicz, Szamotuły, Śrem oraz Środa Wielkopolska. Dane, jeśli nie podano inaczej, pozyskane zostały w większości z Banku Danych Lokalnych GUS i dotyczą stanu na koniec 2019 r. Dane są przedstawiane w kilku ujęciach – jako wartości bezwzględne, standaryzowane w grupie gmin miejsko-wiejskich oraz w ujęciu dynamicznym.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy

Miasto i Gmina Września leży w środkowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie wrzesińskim. Września jest siedzibą gminy miejsko – wiejskiej oraz powiatu wrzesińskiego. Sąsiaduje z następującymi gminami: Czarniejewo, Dominowo, Kołaczkowo, Miłośław, Nekła, Niechanowo, Strzałkowo i Witkowo. Znajduje się na skrzyżowaniu szlaków komunikacyjnych drogowych i kolejowych: Poznań – Warszawa (autostrada A2, węzeł autostradowy, droga krajowa nr 92, linia kolejowa) oraz Gniezno – Jarocin (droga krajowa nr 15 oraz linia kolejowa). Ponadto przez miasto przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 432: Września – Środa Wielkopolska – Śrem – Leszno, oraz nr 442: Września – Pyzdry – Gizałki – Kalisz. Miasto leży na 52°20' długości geograficznej północnej oraz 17°35' szerokości geograficznej wschodniej, na wysokości 90 – 100 m n.p.m.

Taki układ komunikacyjny określa Wrześnię jako istotny węzeł drogowy o znaczeniu ponadregionalnym. Dodatkowo drogi gminne tworzą rozbudowaną sieć na terenie miasta, co powoduje, że jest ono dobrze skomunikowane również na poziomie regionalnym.

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Września, które położone jest w jej środkowej części oraz 33 wsie sołeckie. Powierzchnia miasta i gminy wynosi 221,84 km², z tego na miasto przypadają 12,73 km², a na obszar wiejski 209,11 km².

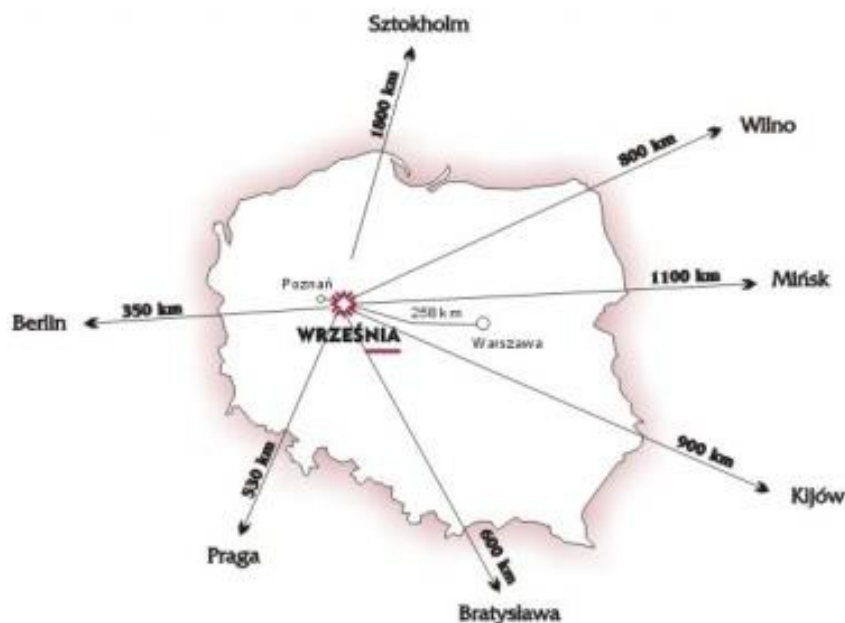
Miasto Września pełni funkcję zarówno ośrodka gminnego, jak i powiatowego. Jego główne funkcje to między innymi rozwój działalności gospodarczej, usługi w zakresie oświaty i kultury o zasięgu ponadregionalnym, a także stworzenie miejsca sprzyjającemu społeczeństwu.

Przez Wrześnię przepływa rzeka Wrześnica. Część miasta leżąca po zachodniej stronie rzeki skupia większość terenów przemysłowo – usługowych miasta, tereny kolejowe oraz tereny ogródków

działkowych. Znajdują się tu również tereny mieszkalne: w dzielnicy miasta o nazwie Sławno oraz osiedle Lipówka. Po stronie wschodniej znajduje się ścisłe centrum miasta oraz 3 duże osiedla mieszkalne: Krzyża Grunwaldu, Sokołowskie oraz Tysiąclecia. Na terenie tej części miasta ulokowane są liczne ogródki działkowe, Park im. Dzieci Wrzesińskich, Targowisko Miejskie. Przy wschodniej granicy Wrześni znajduje się oczyszczalnia ścieków oraz tereny przemysłowo – usługowe.

Korzystne położenie:

- w środkowej Wielkopolsce, 50 km na wschód od Poznania, pomiędzy Warszawą i Berlinem,
- dobra dostępność komunikacyjna – magistrala kolejowa z węzłem, autostrada A2, 2 drogi krajowe nr 15 i 92, drogi wojewódzkie

Ryc. 1. Położenie Wrześni. Odległości do stolic.

Źródło: <https://www.wrzesnia.pl/asp/informacje-o-wrzesni,22,,1> [dostęp: 20.07.2021 r.]

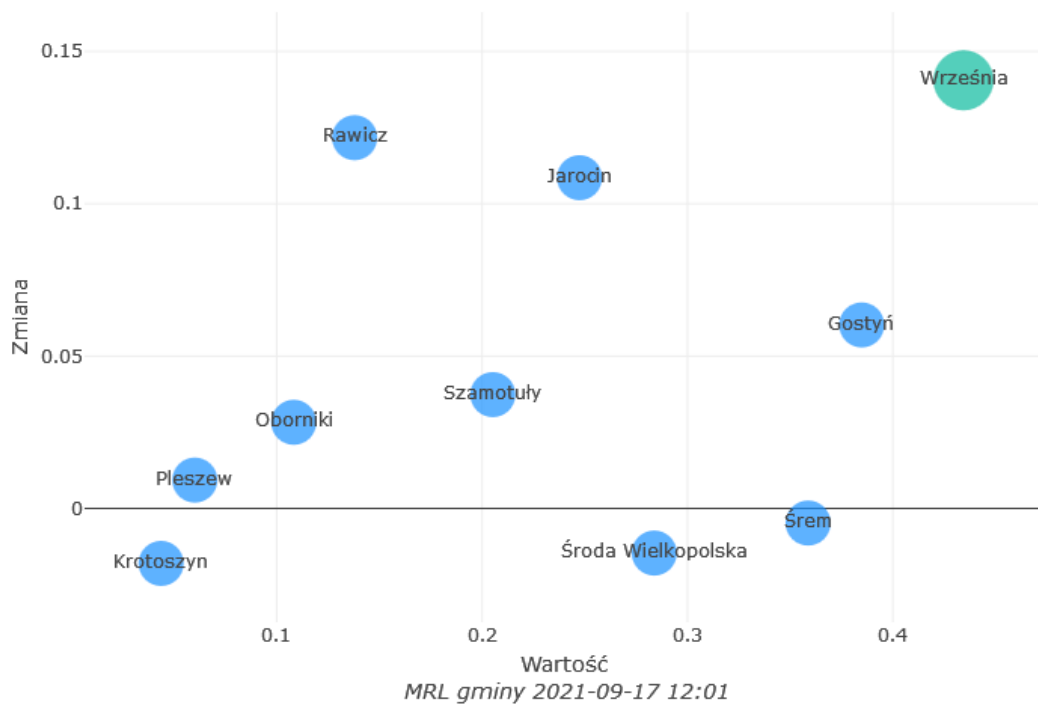
Charakterystyka gminy:

- ludność 47 259 osób (miasto Września 30 922) (2019 r.),
- powierzchnia 221,84 km² (miasto Września 12,73 km²),
- 33 sołectwa na terenie wiejskim.

Odbicie losów Wielkopolski:

- Królestwo Polskie, następnie zabór pruski.
- II poł. XIX w. – rozwój i germanizacja, strajk szkolny 1901, powrót do Polski w wyniku Powstania Wielkopolskiego.
- Rozwój w II RP przerwany II wojną światową; rozbudowa po wojnie, Tonsil symbolem 40-lecia PRL.
- Odrodzenie samorządu i transformacja społeczno-gospodarcza po 1989 r.
- Wrzesińska Strefa Aktywności Gospodarczej oraz zagraniczni inwestorzy i rozwijający się inwestorzy lokalni jako symbol nowych czasów.

Ogólna sytuacja miasta i gminy Września na tle wskazanej na wstępie grupy porównawczej prezentuje się zdecydowanie korzystnie, a chodzi przecież o ogólnie dobrze prosperujące gminy Wielkopolski.

Ryc. 2. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy na tle grupy porównawczej w 2019 roku.

Korzystna sytuacja demograficzna:

- 51,7% kobiet (2019 r.),
- 40 lat - średni wiek mieszkańców (Wielkopolska 40,7) (2019 r.),
- 1,4 – przyrost naturalny na 1000 mieszkańców (2019 r.),
- 2 113 mieszkańców przybyło od 2010 r. (do 2019 r.),
- 53 500 – prognozowana liczba ludności w 2030 r.

Powyzsze dane mogą oznaczać, iż gmina Września jako miejsce życia i pracy staje się coraz bardziej atrakcyjne dla mieszkańców innych miejsc w Wielkopolsce.

Rozwinięta infrastruktura społeczna:

- szpital (17 oddziałów, 10 poradni specjalistycznych), 13 aptek,
- 8 żłobków i 2 kluby dziecięce,
- 18 placówek przedszkolnych, 9 szkół podstawowych oraz Społeczna Szkoła Podstawowa w Grzybowie,
- 5 szkół ponadpodstawowych,
- 25% uczniów w szkołach zawodowych – wysoka lokata wśród porównywalnych gmin (2019 r.),
- 96,1% zdanych matur – pozycja lidera, 15% powyżej średniej w grupie porównawczej (2019 r.),
- Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich, Gród w Grzybowie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Września z 6 filiami (2 w mieście, 4 na terenach wiejskich), kino (prywatne).

Aktywność mieszkańców w zakresie innych sfer aktywności społecznej:

- czytelnictwo (109 zapisanych czytelników na 1000 mieszkańców, w grupie porównawczej 167) (2019 r.),
- członkostwo w klubach sportowych (12/1000 mieszkańców wobec 30/1000) (2019 r.),
- aktywność w organizacjach społecznych (2,44 organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców, w grupie porównawczej 3,26, wolniejsze tempo powstawania nowych) (2019 r.).

Polepszająca się sytuacja materialna mieszkańców:

- przeciętne wynagrodzenie brutto (dane dla powiatu) wyniosło w 2019 r. 4534,94 zł i była wyższa od średniej w grupie porównawczej o 3,7%; wzrosło od 2015 r. o 1/3, w 2017 r. przekroczyło średnią grupy porównawczej;
- mediana wynagrodzenia pracujących w powiecie w 2017 roku wyniosła 3247,77 zł (wzrost od 2016 r. o ponad 10%);
- mediana wśród kobiet 2990,42 zł, w przypadku mężczyzn 3585,65 zł – powiększające się dysproporcje (2017 r.);
- z pomocy społecznej korzysta 3,86% mieszkańców (średnia dla grupy porównawczej wyniosła 4,35%); gmina Września charakteryzuje się największym spadkiem odsetka korzystających (2019 r.).

Rozwój lokalnego rynku pracy:

- 87,37% - wzrost liczby zatrudnionych w przemyśle i budownictwie w latach 2010-2019 w powiecie wrzesińskim (o 6 359 osób),
- najniższy wskaźnik bezrobocia wśród miast podobnych,
- liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym na 1000 mieszkańców 3,64 (w grupie porównawczej 7,33) (2019 r.) – duży popyt na prace proste,
- spadek odsetka osób zatrudnionych w usługach (33,2% w 2014 roku, 30,85% w 2018 roku); tendencja odwrotna niż w grupie porównawczej (37,95% w 2014 roku przy 38,32% w 2018 roku) – wynik wzrostu zatrudnienia w sektorze produkcji (głównie Volkswagen).

Wskaźniki przedsiębiorczości

- 125 firm na 1000 mieszkańców (w grupie porównawczej 102,5) (2019 r.),
- gmina charakteryzuje się różnorodną strukturą gospodarki, z dużą liczbą prężnych firm z różnych sektorów.

Korzystna sytuacja budżetowa gminy, rosnąca baza podatkowa:

- 4 169,41 zł dochodu na 1 mieszkańca (w grupie porównawczej 3 997,59 zł) (2019 r.),
- wpływy z PIT na 1 mieszkańca 894,44 zł (w grupie porównawczej 783,04 zł) (2019 r.),
- wzrost z poziomu 588 zł w 2014 r. – najwyższa dynamika w grupie porównawczej,
- 50,26% - udział dochodów własnych w dochodach ogółem (średnia trzyletnia; w grupie porównawczej 49%) (2019 r.); od 2015 roku spadek z poziomu 61%,
- 126 503,85 zł - wpływy z CIT na 1000 osób w wieku od 18 lat (średnia trzyletnia; średnia w grupie porównawczej 64 728,23 zł) (2019 r.); jeszcze w 2014 roku Września charakteryzowała się niższą wartością niż średnia w grupie porównawczej,
- 1 209 944,2 zł - dochody z podatku od nieruchomości na 1000 osób w wieku od 18 lat (średnia trzyletnia; w grupie porównawczej 809 553,44 zł) (2019 r.),
- 270,41 zł - dochody od osób fizycznych z podatku od nieruchomości, rolnego i leśnego przypadające na 1000 osób w wieku od 18 lat (225 zł w grupie porównawczej) (2019 r.); wzrost z 257 zł w 2014 roku,
- 477,2 zł - kwota nadwyżki operacyjnej na 1 mieszkańca (średnia trzyletnia przy 431,71 zł dla grupy porównawczej) (2019 r.),
- 174,05 zł - suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca znacznie mniejsza niż średnia w grupie gmin podobnych (1 204,28 zł) (2019 r.). Średnie wartości zobowiązań dla grupy porównawczej od 2014 roku wzrosły, a dla Wrześni zmalały.

Należy zwrócić uwagę na parametry środowiska:

- mały potencjał turystyczny – pobyty turystów głównie biznesowe,
- małe zasoby wodne w zlewni Wrześnicy,
- 7,7% terenu gminy pokrywają lasy, w części uszkodzone przez nawałnicę w 2017 r. (2019 r.), zdecydowana większość obszaru gminy ma charakter rolniczy,
- 349,7 kg odpadów komunalnych przypadających na 1 mieszkańca przy 255,4 kg średnio w grupie porównawczej - największa ilość spośród wszystkich analizowanych gmin (2019 r.),
- 2,23% odpadów poddanych odzyskowi (2019 r.).

Potencjał przyrodniczy tkwiący w mieście Września i jego bezpośrednich okolicach oraz w obszarze Nadleśnictwa Czarniejewo należy, zgodnie ze stanowiskiem mieszkańców wyrażonym w przeprowadzonej ankiecie, zdecydowanie wykorzystać.

Stosunek mieszkańców do wizji rozwoju gminy podkreślający istotę terenów sportowo-rekreacyjnych oraz turystycznych potwierdza konieczność kontynuowania działań w tym zakresie.

Problemy do rozwiązania w zakresie infrastruktury i polityki przestrzennej:

- wschodnia obwodnica Wrześni odciążą centrum miasta, ale przewiduje się wzrost natężenia ruchu na ul. Objazdowej i Gen. W. Sikorskiego – stąd ustalenia gminy z Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie potrzeby rozbudowy o drugą jezdnię odcinka drogi krajowej nr 92 na tym fragmencie oraz z Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego w zakresie budowy obwodnicy Obłóczkowa;
- przebieg dróg krajowych nr 15 oraz nr 92 przez szereg miejscowości wiejskich powoduje uciążliwość z powodu dużego ruchu i zanieczyszczeń – potrzeba także budowy północno - zachodniej obwodnicy Wrześni (pomysł zgłoszony przez Burmistrza Miasta i Gminy Września);
- 12,1 - wskaźnik udział ofiar śmiertelnych wypadków drogowych na 100 tys. ludności - wyższy od średniej w grupie porównawczej (10,55) (2019 r.);
- w gminie praktykuje się budowę ścieżek rowerowych i pieszo rowerowych oraz wytyczanie alejek rekreacyjnych z ruchem rowerowym; ich łączna długość wynosi 32,15 km – najdłuższy odcinek przebiega z Wrześni do Gonic wzdłuż DK nr 92;
- gmina, a zwłaszcza teren miasta znajduje się pod dużą presją inwestycyjną;
- tereny pod zabudowę mieszkaniową wyznaczono przede wszystkim w północnej i zachodniej części miasta, a także na terenie wiejskim przy południowej i północno-zachodniej granicy miasta;
- tereny pod zabudowę produkcyjną i magazynową są skoncentrowane na południe, południowy – zachód od Wrześni; przewiduje się także lokalizacje tego typu działalności wzdłuż autostrady A2;
- „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września” – edycja III z 2020 r., w perspektywie 30 lat także wzrost liczby ludności o 8%. Ponadto zakłada się również wzrost łącznej powierzchni użytkowej mieszkań na terenie gminy;
- 5,7% - udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (2019 r.).

Problemy do rozwiązania w zakresie infrastruktury i polityki przestrzennej:

- bariera w dalszym rozwoju gminy - wyczerpywanie się terenów pod budownictwo mieszkaniowe wielorodzinne przy dużym i rosnącym popycie.

Fot. 1. Nowe mieszkania przy ul. B. Śmidowicz wybudowane w programie Mieszkanie Plus

Źródło: [FB Września - Miasto w Centrum Zainteresowania](#)

Sytuacja mieszkaniowa

- 382,2 mieszkania na 1000 mieszkańców w gminie - systematyczny wzrost od 2014 roku (343) – to wynik zdecydowanie wyższy niż średnia w grupie porównawczej - 353,69 (2019 r.); dynamika wzrostu wskaźnika była zdecydowanie najwyższa spośród wszystkich gmin (0,61),
- 13,7 - średnia trzyletnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (2019 r.) zdecydowanie wzrosła od 2014 roku (6,6); w porównaniu ze średnią w grupie porównawczej (3,69) to wynik niezwykle wysoki, co przełożyło się także na dynamikę wzrostu (2,25),
- korzystny wskaźnik powierzchni nowo budowanych mieszkań przypadająca na mieszkańca w wieku 25-34 lat, który wyniósł w 2018 roku 6,15 niemal podwajając wartość osiągniętą w 2014 roku (średnia wartość dla analizowanych gmin wyniosła 2,44) - najwyższa dynamika wzrostu wskaźnika w gminie Września,
- 28,7 m² - przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę - wyższa niż średnia w grupie porównawczej - 26,65 m² (2019 r.); ponownie najlepsza dynamika wzrostu na tle grupy porównawczej,
- sytuacja mieszkaniowa w gminie Września regulowana jest w zdecydowanej większości przez rynek mieszkaniowy, a liczba nowych mieszkań świadczyć może o zapotrzebowaniu na lokale dla pracowników zatrudnionych na obszarze gminy; nowo oddawane budynki realizowane są w ogromnej części przez prywatnych inwestorów – deweloperów lub w ramach budownictwa indywidualnego; mieszkania o umiarkowanych czynszach realizowane są już w ramach rządowego programu Mieszkanie Plus,
- 42,5 m² - przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych będących w dyspozycji gminy (2019 r.) - niższa niż wartość w 2014 roku (43,97 m²),
- Liczba zamieszkałych lokali komunalnych na 1000 mieszkańców z roku na rok maleje (w 2014 r. 9,3, w 2018 r. 7,59) - wartość ponad dwukrotnie niższa niż średnia w grupie porównawczej (16,9),
- 1,24 m² powierzchni mieszkania można było kupić w 2018 roku w gminie Września za przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto; to wartość wyższa niż w latach 2015-2017 (1-1,1 m²), ale średnia w grupie porównawczej jest każdorazowo wyższa niż w gminie Września (w 2018 r. 1,47 m²).

Innowacje i zmiany w zakresie obsługi mieszkańców:

- wybudowano 50 km sieci światłowodowej na terenie miasta i gminy (do 2019 r.), realizowana jest budowa sieci WiFi,
- darmowa aplikacja dla mieszkańców do kontaktów z urzędem,
- wdrożono centralny system serwerowy i platformę Office 365 dla szkół,
- skoordynowany monitoring obejmuje ok. 400 kamer IP.

3. *Wizja rozwoju gminy*

Dotychczasowa wizja rozwoju, sformułowana była w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2014-2020 w następującym brzmieniu:

MIASTO I GMINA WRZEŚNIA LIDEREM DYNAMICZNEGO ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO W STREFIE ZEWNĘTRZNEJ METROPOLII POZNAŃSKIEJ. OFERUJĄCA OBECNYM I PRZYSZŁYM MIESZKAŃCOM NOWOCZESNE, PRZYJAZNE ORAZ KONKURENCYJNE MIEJSCE DO ŻYCIA I PRACY.

Wizja jest celem głównym polityki strategicznej gminy. Wskazuje kierunek, w którym w kolejnych latach prowadzona będzie lokalna polityka rozwojowa. Wizja formułowana w ramach Strategii jest swego rodzaju projekcją przyszłości, do jakiej dąży samorząd i społeczność lokalna. Opisuje pożądany stan docelowy w perspektywie Strategii (w tym przypadku roku 2030). Prawidłowo sformułowana wizja rozwoju ma następujące funkcje:

- zobrazowanie stanu docelowego – wizja stanowi cel całkowicie nadrzędny nad wszystkimi, zawierający w sobie pozostałe cele sformułowane w strategii,
- informowanie o aspiracjach osób formułujących wizję,
- jednoczenie wokół idei, co powoduje, że ludzie się z nią utożsamiają.

Wizja rozwoju Miasta i Gminy Września stanowić będzie podstawę, źródło sformułowania celów strategicznych.

Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy wskazują, że Gmina Września dysponuje wszelkimi zasobami, które pozwolą stawać się miejscem przyjaznym, nowoczesnym i konkurencyjnym do życia i pracy. Kluczowym zagadnieniem do rozstrzygnięcia jest

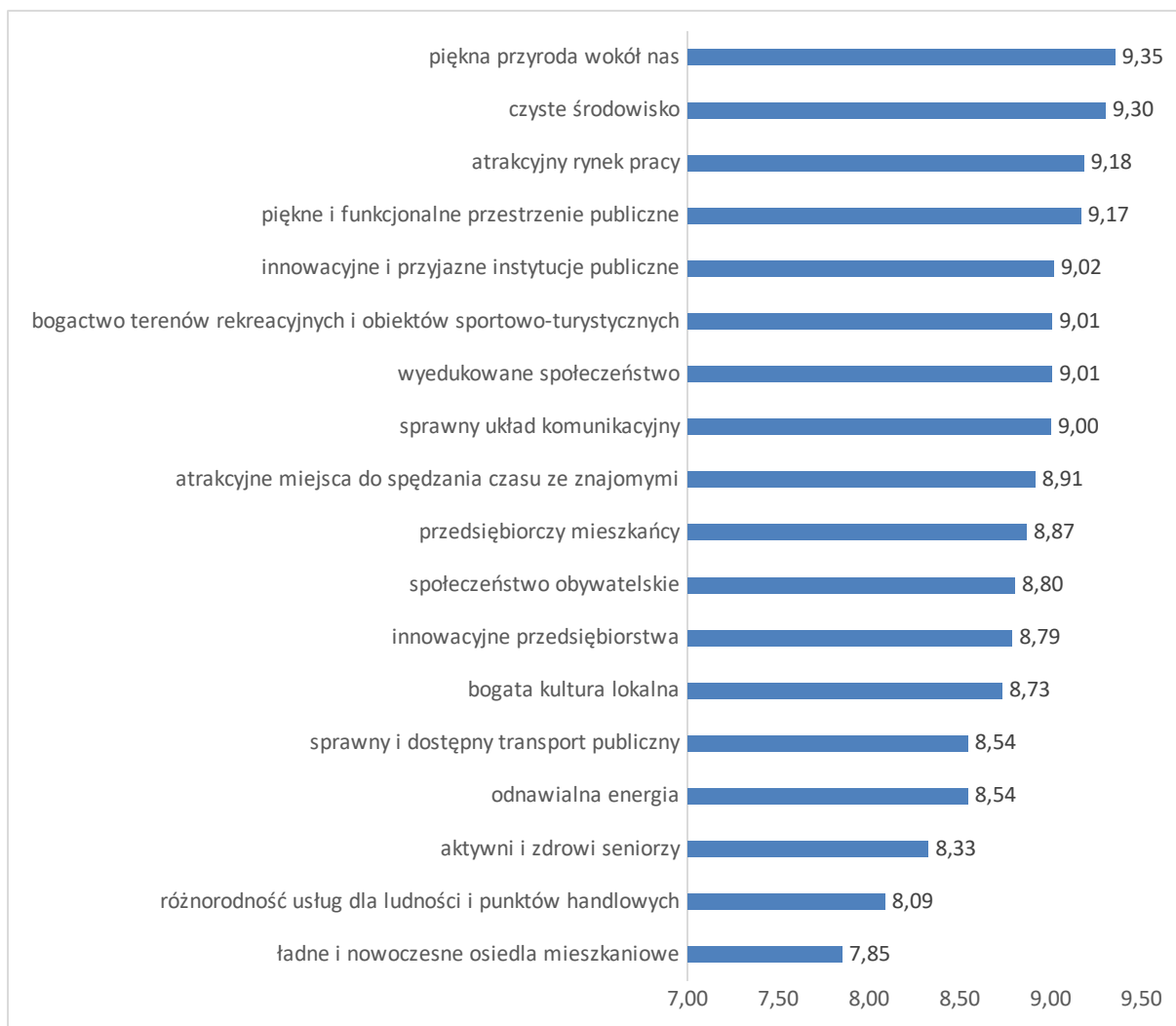
ustalenie jak najodpowiedniejszego sposobu wykorzystania tych zasobów w nadchodzącej perspektywie.

Na temat wizji rozwoju mieszkańcy gminy Września wypowiedzieli się poprzez udział w ankiecie internetowej w dniach od 7 do 21 września 2020 r. 130 osób oceniło aktualność dotychczasowej wizji rozwoju oraz wskazało wartości, które w ich opinii powinny być zawarte w wizji w opracowywanej strategii rozwoju.

Większość respondentów stwierdziło, że ta wizja jest aktualna i utożsamia się z nią, ale ocena nie jest jednoznaczna i należy zakładać, uwzględniając również kolejne pytania zadane mieszkańcom, że wizja powinna być dookreślona w kontekście wyzwań okresu programowania.

Następne pytania w ankiecie zostały zadane według jednego schematu. Wymienione zostały pewne wartości, które mogłyby się stać elementami wizji, a mieszkańcy mieli ocenić je w skali 1-10, gdzie 1 oznaczało, że ta wartość zdecydowanie nie powinna być elementem wizji, a 10, że zdecydowanie powinna być.

Wynik tej części ankiety widoczny jest na wykresie poniżej.

Ryc. 3. Wartości, które mogłyby stać się elementami nowej wizji rozwoju w opinii mieszkańców miasta i gminy Września.

Źródło: opracowanie własne.

Badania wykazały generalnie wysoką akceptację proponowanych zapisów. Kolejne pytania miały charakter otwarty. Mieszkańcy mogli spontanicznie wymienić ważne dla nich wartości, które powinny stać się elementem wizji, a nawet spróbować sformułować własną wizję.

Wymienione spontanicznie przez mieszkańców elementy wizji to:

- rozwój wsi,
- integracja mieszkańców,
- basen,
- miasto atrakcyjne dla młodych, wykształconych,
- mniejsze zagęszczenie uczniów w szkołach podstawowych,
- przyjazna i otwarta władza lokalna,

- szanowane i dobrze traktowane zwierzęta,
- auta zeroemisyjne,
- lokalny handel rozwijający się w centrum miasta,
- przedszkola w spokojnych miejscach,
- więcej bezpiecznych ścieżek rowerowych,
- odnowione kamienice miejskie.

Uzyskane odpowiedzi wskazują na postulat nowoczesnego, przyjaznego oraz konkurencyjnego miejsca do życia i pracy. Wyniki diagnozy wskazują na czołowe miejsce Miasta i Gminy Września w porównaniu wskaźników rozwoju społeczno-gospodarczego wśród podobnych samorządów. Miasto pozostaje również w strefie zewnętrznej metropolii poznańskiej (ujmowanej jako Poznański Obszar Metropolitalny - miejski obszar funkcjonalny Poznania¹), stanowiąc niejako wschodnią bramę tego obszaru. Aktualne powinno pozostać nastawienie na potrzeby zarówno obecnych, jak i przyszłych mieszkańców. Wizję można więc pozostawić w dotychczasowym brzmieniu (po niewielkiej korekcie w drugim członie – zamiast z 3. na 1. osobę podkreśla jeszcze bardziej utożsamianie się z wizją), przy następującym dookreśleniu poszczególnych elementów:

- nowoczesne: wyraża się dziś w budowaniu miasta (samorządu) inteligentnego, sprawnie reagującego na zmieniające się potrzeby mieszkańców i użytkowników, a także na niespodziewane zmiany w uwarunkowaniach, co pokazała m. in. pandemia COVID-19 – chodzi więc o wprowadzanie rozwiązań w zakresie human smart city, e-usług, technologii informacyjno-komunikacyjnych, minimalizujących zużycie czasu ludzi, a także energii i innych zasobów środowiska,
- przyjazne: przejawiające się w pozyskanych wypowiedziach, z akcentem na zdrowe i czyste środowisko życia – pracy, spędzania czasu wolnego przez użytkowników z różnymi potrzebami,
- konkurencyjne: maksymalizujące wykorzystanie szans pojawiających się w otoczeniu społecznym i gospodarczym, przyciągające inwestycje o wysokiej wartości dodanej, atrakcyjne miejsca pracy i nauki.

Wszystkie powyższe elementy powinien spajać wymiar przestrzenny, wyrażający się czytelną strukturą gminy i dobrą dostępnością komunikacyjną w układzie wewnętrznym i zewnętrznym.

¹ Według [Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+](#), (załącznik do Uchwały Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.), Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, Poznań, 2019 [dostęp: 26.06.2021 r.].

Wizja rozwoju gminy na lata 2021-2027 otrzymuje więc brzmienie:

MIASTO I GMINA WRZEŚNIA LIDEREM DYNAMICZNEGO ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO W STREFIE ZEWNĘTRZNEJ METROPOLII POZNAŃSKIEJ – OFERUJEMY OBECNYM I PRZYSZŁYM MIESZKAŃCOM NOWOCZESNE, PRZYJAZNE ORAZ KONKURENCYJNE MIEJSCE DO ŻYCIA I PRACY.

4. Cele strategiczne rozwoju

Cele strategiczne rozwoju gminy zostały określone w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, ale także środowiskowym. Zgodnie z wytycznymi ministerialnymi cel definiuje się jako pożądany stan docelowy, który w wyniku wdrażania strategii ma zostać osiągnięty². Sformułowania tych stanów zostały określone w kontekście opracowanej diagnozy – zarówno zdiagnozowanych potencjałów, jak i deficytów oraz barier rozwoju lokalnego. Cele strategiczne stanowią realizację wizji rozwoju gminy, zobrazowanej także przez model struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Cele formułuje się następująco:

- I. ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO W OPARCIU O WEWNĘTRZNY KAPITAŁ MIASTA I GMINY WRZEŚNIA
- II. INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO
- III. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNEJ

W celu I. zakłada się osiągnięcie większego potencjału gospodarczego przez wzmocnienie silnych stron miasta i gminy, jakimi są atrakcyjne położenie na skraju obszaru metropolitalnego Poznania i rozwinięta, nowoczesna, dobrze skomunikowana strefa aktywności gospodarczej. Przewiduje się jednak konieczność wzmożonych wysiłków w obliczu dużej konkurencji i zmienności warunków otoczenia. Będą więc rozwijane już istniejące dziedziny produkcji, jak i podejmowane działania na rzecz rozwoju gałęzi przyszłościowych, reprezentujących wysoki poziom technologiczny. Gminie zależy też na sieciowaniu, budowie przez lokalne firmy swoistych „ekosystemów”, sieci pewnych poddostawców, wydłużania łańcuchów wartości na tym terenie.

² Por. „[Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny](#)”. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej 2020.

Chodzi z jednej strony o tworzenie atrakcyjnych, wysokopłatnych miejsc pracy, jak i o zapewnienie pewnej bazy dochodowej budżetu gminy.

Cel II. Dotyczy podniesienia standardów infrastruktury komunalnej i poziomu świadczonych usług komunalnych, szczególnie pewności dostaw wody, ale także niezbędnej rozbudowy innych rodzajów infrastruktury, w tym transportowej. Jednocześnie celem jest zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, jako warunku niezbędnego do utrzymania możliwości zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska w przyszłości.

Cel III. Odnosi się do potrzeby wyrównywania poziomu i szans rozwojowych między poszczególnymi częściami gminy – miastem Września, miejscowościami przyległymi do granic miasta, stanowiącymi obszary suburbanizacji, jak i w szczególności miejscowościami położonymi peryferyjnie, gdzie wpływ rozwojowy węzła aktywności, jaki stanowi ośrodek gminny, jest odczuwany słabiej.

Działania zostaną ukierunkowane w pierwszej kolejności na warunki życia codziennego i wypoczynku wszystkich mieszkańców – modernizację bazy edukacyjnej, sportowej, terenów zielonych, usprawnianie usług publicznych. Władze lokalne będą podejmować starania, aby był to teren jeszcze atrakcyjniejszy do zamieszkania.

Uwaga będzie też poświęcona pielęgnacji miejscowej kultury, większej integracji międzypokoleniowej, co ważne w obliczu starzenia się społeczeństwa oraz postępującej cyfryzacji życia codziennego.

Zmiana powinna następować też w wymiarze przestrzennym, czyniąc teren miasta i gminy przyjaźniejszym do codziennego funkcjonowania, powiększając też ofertę terenów mieszkaniowych jaki i spędzania czasu wolnego.

Ogólnie powinien następować zrównoważony rozwój zarówno obszaru miasta, jak i terenu wiejskiego, bez wrażenia pomijania któregoś z wymiarów rozwoju czy terytoriów.

5. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów

Narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych określają cele szczegółowe, konkretyzujące cele strategiczne, odpowiadające na pytanie jak mają być osiągnane cele strategiczne.

Wskazane w ramach celów szczegółowych kierunki działań odpowiadają na zdiagnozowane potrzeby rozwojowe gminy i wskazują, zgodnie z wymogami³, sposoby:

- rozwiązywania najważniejszych problemów,
- zmniejszania barier rozwojowych,

3 Por. „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”. MFIPR 2020

- wzmocnienia potencjałów lokalnych,
- wykorzystywania zasobów własnych i szans pojawiających się w otoczeniu,
- łączenia działań z różnych dziedzin w zintegrowane projekty.

CEL STRATEGICZNY I:

ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO W OPARCIU O WEWNĘTRZNY KAPITAŁ MIASTA I GMINY WRZEŚNIA

Cel szczegółowy I.1.: Poprawa konkurencyjności inwestycyjnej na rzecz dynamizacji gospodarki

Kierunki działań:

- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną, dalsze uzbrajanie terenów aktywności gospodarczej,
- kreowanie warunków dla rozwoju przemysłu,
- dostępność informacji na temat terenów inwestycyjnych,
- współpraca na rzecz rozwoju na poziomie międzynarodowym, ponadregionalnym,
- stymulowanie rozwoju gospodarki lokalnej m. in. poprzez współpracę samorządu z przedsiębiorcami.

CEL STRATEGICZNY II:

INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Cel szczegółowy II.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako element rozwoju Miasta i Gminy Września

Kierunki działań:

- rozbudowa i modernizacja sieci wodno - kanalizacyjnej,
- w razie konieczności budowa kolejnej oczyszczalni ścieków lub zwiększenie potencjału istniejącej oczyszczalni ścieków,
- budowa ciągów technologicznych do zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków,
- budowa, rozbudowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody,
- poprawa dostępności komunikacyjnej i poprawa mobilności przestrzennej przy zachowaniu zasad wdrażania strategii niskoemisyjnej,
- modernizacja i rozwój infrastruktury dotyczącej odbioru i zagospodarowania odpadów.

Cel szczegółowy II.2.: Zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego

Kierunki działań:

- poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów,

- poprawa efektywności energetycznej poprzez wymianę źródeł światła na istniejącej infrastrukturze,
- promowanie inwestycji proekologicznych, m. in. wdrażających i tworzących ekoinnovazione,
- budowa infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii,
- wsparcie i realizacja przedsięwzięć melioracyjnych, ochrona i zwiększenie zasobów wodnych, większa retencja wody,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.
- rozwój publicznych terenów zieleni i rekreacji,
- zmniejszenie ilości produkowanych odpadów, większy odzysk odpadów,
- poprawa jakości powietrza, eliminacja źródeł niskiej emisji,

CEL STRATEGICZNY III:

POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNEJ

Cel szczegółowy III.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz wzmocnienia atrakcyjności gminy Września jako miejsca zamieszkania

Kierunki działań:

- budowa, rozbudowa i modernizacja bazy obiektów sportowych, turystycznych i rekreacyjnych (typu reaktywacja działalności zamkniętego basenu krytego)
- likwidacja barier architektonicznych,
- poprawa warunków mieszkaniowych,
- realizacja przedsięwzięć w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez wyposażenie, doposażenie i wsparcie systemu służb ratownictwa oraz poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu usprawnienia usług publicznych
- utrzymanie w dobrym stanie istniejącej infrastruktury turystycznej i zabytków na terenie Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku kulturowego.

Cel szczegółowy III.2.: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy

Kierunki działań:

- modernizacja oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Gminie,
- rozbudowa sieci tras rowerowych, w tym ścieżek pieszo-rowerowych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- budowa, rozbudowa i przebudowa dróg publicznych,
- rewitalizacja terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych na terenie Miasta i Gminy,

Cel szczegółowy III.3.: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań:

- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży na terenie gminy,
- podniesienie jakości kształcenia, opieki i wychowania,
- zadania w zakresie infrastruktury na rzecz osób narażonych na wykluczenie społeczne (w tym starszych, z niepełnosprawnościami),
- realizacja projektów i programów społecznych na rzecz osób narażonych na wykluczenie,
- realizacja działań w zakresie odnowy obszarów wiejskich.

Cel szczegółowy III.4.: Integracja społeczności, większy udział mieszkańców w życiu gminy

Kierunki działań:

- wspieranie działalności organizacji pozarządowych,
- funkcjonowanie inicjatywy funduszy sołeckich lub innej formy wyodrębnionych środków do dyspozycji sołectw.

Cel szczegółowy III.5.: Wzmocnienie pozycji kultury jako elementu przewagi konkurencyjnej gminy

Kierunek działań:

- rozwój oferty kulturalnej gminy,
- promocja przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym,
- budowa, rozbudowa i doposażenie infrastruktury kultury.

6. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W strategii określa się oczekiwane rezultaty zaplanowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Wskaźniki rezultatu wskazują zmiany - weryfikowalne i mierzalne - jakie zaszły w funkcjonowaniu gminy, wyposażeniu, jakości życia mieszkańców i środowiska. Są to bezpośrednie, mierzalne i materialne (najczęściej) efekty powstawania produktów, a więc mają charakter pośredni, wynikają z zastosowania, wdrożenia powstałych produktów (przykładowo projektem rozwoju infrastruktury drogowej jest powstanie drogi, a rezultatem – ruch, a najlepiej szersze oddziaływanie – poprawa płynności ruchu, skrócenie czasu dojazdu).

Celem monitorowania realizacji Strategii jest ocena osiągniętych rezultatów, postępu we wdrażaniu postulowanych założeń, identyfikacja opóźnień lub nieprawidłowości w realizacji przedsięwzięć i działań oraz, na podstawie zdiagnozowanych wniosków, rekomendowanie ewentualnych zmian czy działań naprawczych.

Etapy procesu monitorowania Strategii przedstawia poniższa tabela.

Tab. 1. Etapy procesu wdrażania i monitorowania Strategii.

ETAP	ZADANIA	WYNIKI I PROCEDURY
Zbieranie danych i informacji	Zbieranie danych statystycznych	Materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen
Analiza danych i informacji	Uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja	Materiał służący przygotowaniu raportów
Przygotowywanie raportów	Zestawienie otrzymanych danych w raporty	Roczne raporty (w razie potrzeby raportowanie kwartalne)
Ocena wyników	Ocena porównawcza osiągniętych wyników z założeniami	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii
Identyfikacja odchyleń	Ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami	Przygotowanie materiału dla dalszych działań
Analiza przyczyn odchyleń	Poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	Przygotowanie materiału dla dalszych działań o charakterze korygującym
Planowanie korekty	Zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	Określenie i akceptacja działań korygujących

Źródło: opracowanie własne

W poniższej tabeli do poszczególnych zmian przypisane zostały rezultaty, jakie gmina chce osiągnąć, wdrażając strategię, konkretne, mierzalne wskaźniki, za pomocą których rezultaty mają być weryfikowane, oraz oczekiwane kierunki zmian zjawisk.

Fot. 2. Września – fragment miasta.

Źródło: UMiG we Wrześni.

Tab. 2. Rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
CEL STRATEGICZNY I: ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO W OPARCIU O WEWNĘTRZNY KAPITAŁ MIASTA I GMINY WRZEŚNIA			
Cel szczegółowy I.1.: Poprawa konkurencyjności inwestycyjnej na rzecz dynamizacji gospodarki			
Kierunki działań:			
➤ rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną, dalsze uzbrajanie terenów aktywności gospodarczej,	Tereny aktywności gospodarczej wyposażone w odpowiednią (potrzebną) infrastrukturę	Dostępność uzbrojonych terenów inwestycyjnych	utrzymanie
➤ kreowanie warunków dla rozwoju przemysłu,	Gmina jest ośrodkiem nowoczesnego przemysłu, zwłaszcza stosującego zaawansowane technologie cyfrowe	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na przygotowanych terenach	wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ dostępność informacji na temat terenów inwestycyjnych	Działania gminy są znane kluczowym interesariuszom na miejscu i w otoczeniu	Liczba działań promocyjnych o zasięgu ponadlokalnym	wzrost
➤ współpraca na rzecz rozwoju na poziomie międzynarodowym, ponadregionalnym	Gmina podejmuje współpracę rozwojową z partnerami w kraju i za granicą	Liczba inicjatyw podjętych przez gminę wspólnie z partnerami spoza regionu i z zagranicy	utrzymanie
➤ stymulowanie rozwoju gospodarki lokalnej m. in. poprzez współpracę samorządu z przedsiębiorcami	W gminie rozwija się współpraca gospodarcza	Liczba inicjatyw podjętych przez gminę	wzrost
CEL STRATEGICZNY II: INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO			
Cel szczegółowy II.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako element rozwoju Miasta i Gminy Września			
Kierunki działań:			

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnej,	Sieci wodna i kanalizacyjna docierają do większej grupy odbiorców-	Liczba nowych przyłączy do sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.	wzrost
➤ w razie konieczności budowa kolejnej oczyszczalni ścieków lub zwiększenie potencjału istniejącej oczyszczalni ścieków	Zapewnienie adekwatnego do potrzeb potencjału oczyszczania ścieków	Liczba zrealizowanych inwestycji i remontów związanych z oczyszczalnią ścieków	utrzymanie / wzrost
➤ budowa ciągów technologicznych do zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków,	Osady ściekowe są zagospodarowane zgodnie z prawem i zapotrzebowaniem	Odsetek zagospodarowanych osadów ściekowych	wzrost
➤ budowa, rozbudowa i modernizacja systemów poboru i uzdatniania wody,	Odbiorcom dostarczana odpowiednia ilość wody, istnieją bezpieczne rezerwy systemów poboru	Wydajność systemów poboru i uzdatniania wody (m ³ /dobę)	utrzymanie / wzrost
➤ poprawa dostępności komunikacyjnej i poprawa mobilności przestrzennej przy zachowaniu zasad wdrażania strategii niskoemisyjnej,	Gmina ma sprawny układ drogowy, komunikację publiczną obsługiwaną taborem niskoemisyjnym	Liczba pasażerów komunikacji publicznej	utrzymanie / wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ modernizacja i rozwój infrastruktury dotyczącej odbioru i zagospodarowania odpadów	Gmina posiada infrastrukturę wykorzystywaną do odbioru i zagospodarowania odpadów	Liczba inwestycji w infrastrukturę wykorzystywaną do odbioru i zagospodarowania odpadów	wzrost
Cel szczegółowy II.2.: Zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego			
Kierunki działań:			
➤ poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów,	Znacząca część budynków komunalnych przeszła termomodernizację	Liczba budynków komunalnych o zwiększonej efektywności energetycznej	wzrost
➤ poprawa efektywności energetycznej poprzez wymianę źródeł światła na istniejącej infrastrukturze	System oświetleniowy został zmodernizowany	Zużycie energii elektrycznej na potrzeby systemu oświetleniowego w przeliczeniu na punkt oświetleniowy (kWh)	spadek
➤ promowanie inwestycji proekologicznych, m. in. wdrażających i tworzących ekoinnowacje,	W gminie zmniejszyła się liczba i skala punktowych, liniowych i powierzchniowych emisji.	Liczba akcji promocyjnych zachęcających do wymiany tradycyjnego źródła ciepła na ekologiczne	wzrost
➤ budowa infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii,	Wzrasta liczba i udział OZE w bilansie energetycznym gminy	Moc przyłączonych do sieci instalacji OZE (kW) Liczba nowych instalacji OZE w	wzrost wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
		zasobie komunalnym	
➤ wsparcie i realizacja przedsięwzięć melioracyjnych, ochrona i zwiększenie zasobów wodnych, większa retencja wody,	Osiągnięto lepszy poziom retencji	Liczba obiektów małej retencji	wzrost
➤ podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.	Mieszkańcy odznaczają się wysoką świadomością ekologiczną	Liczba inicjatyw podnoszących świadomość ekologiczną mieszkańców	wzrost
➤ rozwój publicznych terenów zieleni i rekreacji,	Poziom dostępności publicznych terenów zieleni i rekreacji wyróżnia gminę. Tereny te są odpowiednio zagospodarowane.	Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych na 1000 mieszkańców Liczba ogólnodostępnych placów zabaw na 1000 mieszkańców	wzrost wzrost
➤ zmniejszenie ilości produkowanych odpadów, większy odzysk odpadów,	Zwiększył się odzysk odpadów	Liczba akcji edukacyjnych zachęcających do działań na rzecz zwiększenia odzysku odpadów	wzrost
➤ poprawa jakości powietrza, eliminacja źródeł niskiej emisji,	Poprawa jakości powietrza	Liczba inwestycji wpływających pozytywnie na poprawę jakości powietrza	spadek
CEL STRATEGICZNY III:			

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNEJ			
Cel szczegółowy III.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz wzmocnienia atrakcyjności Wrześni jako miejsca zamieszkania			
Kierunki działań:			
➤ modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów edukacyjnych,	Baza edukacyjna w gminie reprezentuje nowoczesne standardy	Liczba zmodernizowanych obiektów edukacyjnych	wzrost
➤ budowa, rozbudowa i modernizacja bazy obiektów sportowych, turystycznych i rekreacyjnych (typu reaktywacja działalności zamkniętego basenu krytego)	Funkcjonuje baza dobrze wyposażonych obiektów sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dostępnych dla mieszkańców–	Powierzchnia wybudowanych, zmodernizowanych i rozbudowanych obiektów oraz terenów sportowych i rekreacyjnych (m ²)	wzrost
➤ likwidacja barier architektonicznych,	Obiekty komunalne użyteczności publicznej spełniają krajowe standardy dostępności. Na głównych, gminnych ciągach komunikacyjnych (ulice,	Liczba inwestycji i zakupów poprawiających stan obiektów komunalnych w zakresie standardów dostępności	wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
	chodniki, ścieżki) nie ma barier architektonicznych.		
➤ poprawa warunków mieszkaniowych,	Utrzymywany jest odpowiedni standard mieszkań komunalnych	Poziom i stan wyposażenia lokali komunalnych (wskaźnik jakościowy)	wzrost
➤ realizacja przedsięwzięć w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez wyposażenie, doposażenie i wsparcie systemu służb ratownictwa oraz poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,	Polepszył się poziom bezpieczeństwa, OSP z terenu Miasta i Gminy Września są regularnie doposażane	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców Kwoty na doposażenie OSP z terenu Miasta i Gminy Września	spadek utrzymanie
➤ wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu uprawnienia usług publicznych	Wdrożono elektroniczne formy obsługi głównych kategorii spraw urzędowych i usług publicznych, stosowane są nowoczesne technologie usprawniające i optymalizujące świadczenie tych usług	Liczba kategorii spraw urzędowych, dla których stworzono e-usługę	wzrost
➤ utrzymanie w dobrym stanie istniejącej	Gmina dysponuje wystarczającą i odpowiednio	Wydatki na zabytki (wpisane do rejestru zabytków) oraz rozwój	utrzymanie

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
infrastruktury turystycznej i zabytków na terenie Gminy	zlokalizowaną infrastrukturą turystyczną dla kluczowych grup odbiorców Obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków) są utrzymywane we właściwym stanie	infrastruktury turystycznej	
Cel szczegółowy III.2.: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy			
Kierunki działań:			
➤ modernizacja oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Gminie,	W gminie występują zmodernizowane i zagospodarowane tereny rekreacyjne	Liczba terenów rekreacyjnych na 1000 mieszkańców gminy	utrzymanie
➤ rozbudowa sieci tras rowerowych, w tym ścieżek pieszo-rowerowych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą,	Spójna sieć ścieżek rowerowych i pieszo – rowerowych	Długość dróg dla rowerów, w tym ścieżek pieszo-rowerowych	wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ budowa, rozbudowa i przebudowa dróg publicznych,	Jakość i gęstość sieci dróg pozwala na płynny i bezpieczny ruch pojazdów	Liczba inwestycji poprawiających jakość sieci dróg gminnych	Utrzymanie/wzrost
➤ rewitalizacja terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych na terenie Miasta i Gminy,	W gminie występują zrewitalizowane tereny zieleni oraz przestrzenie publiczne	Liczba zmodernizowanych terenów zieleni i przestrzeni publicznych na 1000 mieszkańców gminy	Utrzymanie / wzrost
Cel szczegółowy III.3.: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu			
Kierunki działań:			
➤ wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży na terenie gminy,	Wszystkie szkoły w gminie odznaczają się wynikami powyżej średniej reprezentowanej przez grupę porównawczą	Wyniki egzaminów na zakończenie szkoły podstawowej (średnia liczba punktów)	wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ podniesienie jakości kształcenia, opieki i wychowania,	Procesy kształcenia i wychowania zapewniają szeroką paletę zajęć dodatkowych, wyrównawczych, ale i rozwijanie talentów	Liczba uczniów uzyskujących wyróżnienia w konkursach przedmiotowych na poziomie ponadgminnym	wzrost
➤ zadania w zakresie infrastruktury na rzecz osób narażonych na wykluczenie społeczne (w tym starszych, z niepełnosprawnościami),	Funkcjonowanie bazy placówek dziennego pobytu i innych form wsparcia	Liczba miejsc w placówkach dziennego pobytu	utrzymanie
➤ realizacja projektów i programów społecznych na rzecz osób narażonych na wykluczenie,	Czynione są starania na rzecz stopniowego usamodzielnienia się jak największej liczby osób narażonych na wykluczenie	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	spadek
➤ realizacja działań w zakresie odnowy obszarów wiejskich.	Funkcjonują placówki publiczne umożliwiające integrację mieszkańców i rozwój społeczny (kapitału społecznego) na wsi	Liczba zmodernizowanych i udostępnionych budynków usług społecznych na terenach wiejskich	wzrost

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
Cel szczegółowy III.4.: Integracja społeczności, większy udział mieszkańców w życiu gminy			
Kierunki działań:			
➤ wspieranie działalności organizacji pozarządowych	Gmina realizuje inicjatywy społeczne	Liczba projektów organizacji pozarządowych uzyskujących dofinansowanie z budżetu gminy	utrzymanie
➤ funkcjonowanie inicjatywy funduszy sołeckich lub innej formy wyodrębnionych środków do dyspozycji sołectw	Fundusz sołecki lub inna forma wyodrębnionych środków do dyspozycji sołectw stanowi część wydatków budżetu na terenie wiejskim	Liczba przedsięwzięć zrealizowanych z funduszy sołeckich (lub innej formy wyodrębnionych środków do dyspozycji sołectw)	Utrzymanie/ wzrost
Cel szczegółowy III.5.: Wzmocnienie pozycji kultury jako elementu przewagi konkurencyjnej gminy			
Kierunek działań:			

Cel / ➤ kierunek działań	rezultat	wskaźnik	oczekiwany kierunek zmian
➤ rozwój oferty kulturalnej miasta	Oferta kulturalna jest silną stroną miasta i gminy	Liczba imprez organizowanych przez lokalne instytucje kultury	wzrost
➤ promocja przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym,	Najważniejsze wydarzenia kulturalne na terenie gminy są promowane ponadlokalnie i znajdują duży oddźwięk	Liczba akcji promocyjnych dotyczących przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym	wzrost
➤ budowa, rozbudowa i doposażenie infrastruktury kultury	Infrastruktura kultury charakteryzuje się dobrym stanem technicznym. Obiekty mają odpowiednią pojemność i wyposażenie do organizacji przedsięwzięć	Liczba przedsięwzięć poprawiających stan infrastruktury kultury	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów UMiG Września.

Fot. 3. Widok na Rynek / Urząd Miasta i Gminy / Planty nad Wrześnicą.

Źródło: www.wrzesnia.pl

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jako obligatoryjny element strategii wskazuje na przestrzenny wymiar planowania rozwoju. Obrazując w tym wymiarze wizję rozwoju gminy oraz strategiczne pomysły na rozwój zorientowane terytorialnie, jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego⁴.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej prezentuje pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego obszaru w danym horyzoncie czasowym. Przedstawia zmiany, jakie powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować wyznaczone cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów⁵.

Skoro wizję rozwoju gminy sformułowano w brzmieniu:

„Miasto i Gmina Września liderem dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego w strefie zewnętrznej Metropolii Poznańskiej – oferujemy obecnym i przyszłym mieszkańcom nowoczesne, przyjazne oraz konkurencyjne miejsce do życia i pracy”.

Należy w pierwszej kolejności zaakcentować położenie w układzie przestrzennym Metropolii, i główne powiązania funkcjonalne, wynikające z tego położenia (a także inne kluczowe powiązania).

W dalszej kolejności należy wskazać obszary predestynowane do rozwoju funkcji mieszkaniowej oraz miejsc pracy, biorąc pod uwagę rosnące wymagania w tym zakresie, związane z unikaniem potencjalnych konfliktów, potrzebą odpowiedniej obsługi infrastrukturalnej, wymagania jakości życia ludzi i ochrony środowiska.

W celu wydzielenia stref funkcjonalno-przestrzennych dokonano dwustopniowej delimitacji. W pierwszym kroku przeanalizowana została liczba ludności w każdej z miejscowości. Stan w roku 2020 porównano z rokiem 2015, aby określić kierunek zmian. Dodatkowo z uśrednioną dla lat 2015 i 2020 liczbą ludności zestawiono liczbę wydanych w tym okresie decyzji o warunkach zabudowy. Z uwagi na to, że nie wszystkie miejscowości stanowią obręby geodezyjne, tam, gdzie obręb obejmował więcej niż 1 miejscowość, podstawą do porównań była liczba ludności wszystkich miejscowości w obrębie.

W ten sposób można było zidentyfikować miejscowości:

- z przyrostem liczby ludności i dużą aktywnością inwestycyjną,
- z ubytkiem ludności przy wysokiej aktywności inwestycyjnej,

4 Por. „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”. MFiPR 2020.

5 Modele struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, maj 2020.

- z przyrostem ludności i umiarkowaną aktywnością inwestycyjną,
- z ubytkiem ludności i niską aktywnością inwestycyjną.

Wobec wiedzy, że w niektórych obrębach pokrycie planami miejscowymi wyraźnie przekracza średnią gminną, i braku danych na temat wewnętrznej struktury wydawanych decyzji (jaką część stanowiły inwestycje mieszkaniowe, jaką pozostałe, tu zwłaszcza produkcyjne, magazynowe, usługowe), dokonany został drugi krok delimitacji. Dla miejscowości odznaczających się wzrostem liczby ludności i/lub wysoką liczbą wydawanych warunków zabudowy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przeanalizowano dostępne dane w zakresie liczby oddawanych do użytku mieszkań oraz liczby podmiotów gospodarczych, a także dynamiki powstawania firm.

W ten sposób można było wyróżnić strefę suburbanizacji ludnościowej i strefę suburbanizacji gospodarczej i przyporządkować miejscowości do tych stref.

Fot. 4. Zabudowa jednorodzinna we Wrześni – Osiedle Lipówka z lotu ptaka.

Źródło: UMiG we Wrześni.

Tab. 3. Podstawa delimitacji stref funkcjonalno-przestrzennych.

Nazwa miejscowości	Ludność 2015	Ludność 2020	zmiana 2015-2020	zmiana 2015-2020 (%)	Liczba firm / 1000 M 2015	Liczba firm / 1000 M 2020	dynamika liczb firm 2015-2020	liczba wydanych decyzji o wz 1000M 2015-2020	mieszkania oddane 2015-2020	mieszkania oddane 2015-2020 na 1000 M
Września	29509	29754	245	0,8%	140,6	151,0	107,3%	22,3	2681	90,3
Bierzglinek	1341	1440	99	7,4%	123,0	137,5	111,8%	57,9	84	61,4
Gulczewko	85	95	10	11,8%	94,1	126,3	134,2%	1175,4	9	100,7
Gutowo Małe	722	769	47	6,5%	126,0	156,0	123,8%	110,4	69	92,9
Gutowo Wielkie	396	398	2	0,5%	106,1	103,0	97,1%	208,3	18	45,2
Kaczanowo	1026	1091	65	6,3%	82,8	106,3	128,3%	113,6	53	50,2
Nowy Folwark	490	569	79	16,1%	118,4	140,6	118,8%	255,4	48	90,8
Osowo	220	235	15	6,8%	86,4	89,4	103,5%	151,6	10	43,3
Psary Polskie	969	1090	121	12,5%	109,4	122,9	112,4%	153,2	91	90,0
Słomowo	326	363	37	11,3%	138,0	162,5	117,7%	220,2	31	92,0
Białężyce	341	317	-24	-7,0%	132,0	138,8	105,2%	100,9	13	39,8
Chocicza Mała	150	144	-6	-4,0%	33,3	62,5	187,5%	150,5	1	6,8
Chocicza Wielka	142	141	-1	-0,7%	63,4	70,9	111,9%	41,3	2	13,8
Chociczka	158	141	-17	-10,8%	75,9	99,3	130,7%	156,5	4	26,1
Chwalibogowo	729	703	-26	-3,6%	164,6	170,7	103,7%	36,3	7	9,8
Grzymysławice	41	43	2	4,9%	73,2	116,3	158,9%	297,5	1	24,8
Obłaczkowo	643	661	18	2,8%	96,4	121,0	125,5%	124,2	23	34,8
Przyborki	636	653	17	2,7%	130,5	136,3	104,4%	111,4	21	32,9

Psary Małe	664	697	33	5,0%	167,2	172,2	103,0%	118,0	28	41,3
Żerniki	23	1	-22	-95,7%	43,5	0	0,0%	600,0		
Bardo	198	184	-14	-7,1%				31,4	1	5,2
Bierzglin	447	404	-43	-9,6%				35,4	2	4,7
Broniszewo	38	39	1	2,6%				50,8		
Dębina	13	13	0	0,0%				obwód Bierzglinek		
Gonice	125	121	-4	-3,2%	120	115,7	96,4%	75,5	3	25,2
Goniczki	127	124	-3	-2,4%				79,8		
Gozdowo	487	476	-11	-2,3%	73,9	113,4	153,5%	99,5	1	2,1
Gozdowo- Młyn	38	34	-4	-10,5%				obwód Gozdowo		
Grzybowo	331	317	-14	-4,2%				103,4		22,0
Gulczewo	155	159	4	2,6%				37,8		
Kawęczyn	66	68	2	3,0%				30,7		
Kleparz	205	214	9	4,4%				62,0		
Marzenin	624	574	-50	-8,0%	97,8	108,0	110,5%	108,9	6	9,9
Marzelewo	0	0	0							
Nadarzyce	100	109	9	9,0%	70,0	36,7	52,4%	187,8	2	18,8
Neryngowo	104	89	-15	-14,4%				63,8		
Noskowo	170	173	3	1,8%				76,7		
Nowa Wieś Królewska	333	309	-24	-7,2%				59,8		
Ostrowo Szlacheckie	135	138	3	2,2%				21,9		
Otoczna	297	288	-9	-3,0%	94,3	86,8	92,1%	37,1		
Psary Wielkie	136	128	-8	-5,9%				15,0		
Radomice	49	35	-14	-28,6%				175,7	1	25,1
Sędziwojowo	316	313	-3	-0,9%				64,0		
Słomówko	119	117	-2	-1,7%				ze		

								Słomowem		
Sobiesiernie	207	208	1	0,5%				109,7		
Sokołowo	973	925	-48	-4,9%	61,7	68,1	110,4%	25,2	8	8,4
Sołeczno	230	225	-5	-2,2%				110,6		
Stanisławowo	110	101	-9	-8,2%				19,0		
Strzyżewo	42	43	1	2,4%				245,9		
Węgiełki	605	589	-16	-2,6%	94,2	98,5	104,5%	107,0	12	20,1
Wódki	95	83	-12	-12,6%				obręb Grzybowo		
suma teren wiejski	6898	6601			224,0	271,8	114,9%		595	37,2
suma gmina	36407	36355			159,2	172,9	107,5%	52,5		71,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów UMiG Września oraz BDL GUS.

Fot. 5. Volkswagen – Zakład Crafter Września.

Źródło: <https://volkswagen-poznan.pl/pl/fabryki>

W ten sposób na terenie Miasta i Gminy Września wydzielić można następujące strefy, uwidocznione na rycinie nr 4.

Ryc. 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Źródło: opracowanie własne na bazie [Open Street Map](https://www.openstreetmap.org/).

I Miasto Września – stanowi miasto zaliczane do ośrodków średniej wielkości, ośrodek gminy, ale i powiatu, pełniący funkcję centrum równoważenia rozwoju⁶, ogniskujący aktywność mieszkańców 5 gmin: Września, Nekla, Kołaczkowo, Miłosław i Pyzdry. Z uwagi na dynamiczny rozwój gospodarczy w ostatnich latach przestrzeń miasta podlega aktywnym przekształceniom, zwłaszcza w kierunku rozwoju funkcji mieszkaniowej, ale występuje także duży ruch związany z korzystaniem z usług, z czym wiąże się obciążenie dróg, konieczność budowy nowych połączeń, poprawy jakości życia dotychczasowych mieszkańców.

II Strefa suburbanizacji ludnościowej – w skład strefy zaliczono miejscowości: Bierzglinek, Gulczewko, Gutowo Małe, Kaczanowo, Nowy Folwark, Osowo, Psary Małe, Psary Polskie, Słomowo, Gutowo Wielkie.

⁶ [Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego](#). Wielkopolska 2020+ (załącznik do Uchwały Nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r.), Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego, Poznań, 2019

Strefa rozciąga się w 2 kierunkach od granic Wrześni – na pn. wschód i pd. zachód, generalnie wzdłuż biegu Wrześnicy. W miejscowościach tych nastąpił w latach 2015-2020 wzrost liczby mieszkańców, niekiedy znaczący, i ma miejsce nasilony ruch budowlany, mierzony liczbą 40 i więcej mieszkań oddanych na 1000 mieszkańców w latach 2015-2020. Zjawiskom tym towarzyszą najczęściej wysokie (w stosunku dla średnich dla terenów wiejskich gminy) i rosące wskaźniki przedsiębiorczości oraz duże natężenie wydawanych warunków zabudowy.

III Strefa suburbanizacji gospodarczej - strefa obejmująca miejscowości: Białężyce, Chwalibogowo, Grzymysławice, Chocicza Mała i Wielka, Obłaczkowo, Przyborki. Najbardziej dominującym elementem struktury przestrzennej jest tu Wrześcińska Strefa Aktywności Gospodarczej z fabryką Volkswagena, węzeł Września na autostradzie A2 oraz zjazd z dawnej głównej drogi z Poznania do Wrześni, obecnie w ciągu DK 92. Miejscowości w tej strefie charakteryzują się często ubytkiem liczby ludności lub nieznacznym wzrostem, mniejszym jednak niż w strefie II, przy wysokich wskaźnikach przedsiębiorczości bądź wysokiej dynamice tego zjawiska. Częstokroć ma tu miejsce nasilony ruch w zakresie wydawanych warunków zabudowy, jednak liczba mieszkań powstałych w badanym okresie nie przekracza z reguły 40 na 1000 mieszkańców.

W większym stopniu rozwija się w tej strefie funkcja produkcyjna, składów i magazynów oraz usług, czego wyrazistym przykładem jest wypieranie funkcji mieszkaniowej przez usługową w najnowszej zmianie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września⁷.

IV Strefa wiejska - obejmująca pozostałą część terenu wiejskiego gminy. Na obszarze tym liczba ludności w większości miejscowości spadła, wskaźniki przedsiębiorczości są przeważnie niższe aniżeli w miejscowościach stref II i III, a ruch budowlany mniejszy. Teren w większym stopniu niż pozostałe strefy pełni funkcje rolnicze.

8. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Aby uprzednio określony docelowy model struktury funkcjonalno-przestrzennej, mógł zostać zrealizowany, należy doprecyzować warunki realizacji. Są to ramowe wskazania dotyczące realizacji inwestycji, ale też ogólnych zasad polityki przestrzennej dostosowanych do specyfiki zdiagnozowanych stref. Podstawową przesłanką jest kształtowanie procesów przebiegających w przestrzeni w sposób zrównoważony⁸.

⁷ [Uchwała Nr XXIV/224/2021 Rady Miejskiej we Wrześni](#) z dnia 28 maja 2021r. w sprawie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września – część H, [dostęp: 28.06.2021 r.]

⁸ Por. „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”. MFiPR 2020.

Aby założenia te osiągnąć, potrzebna jest trwałość zapisów przyjmowanych dokumentów oraz aktywna polityka planistyczna – obejmowanie planami miejscowymi obszarów o największym przewidzianym spodziewanym nasileniu inwestycji lub o największej presji inwestycyjnej na środowisko. Miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego powinny być obejmowane w pierwszej kolejności tereny:

- predysponowane dla lokalizacji inwestycji usługowych i przemysłowych,
- wskazane do intensywnego rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej,
- podlegające rekultywacji,
- parkowe i rekreacyjne,
- o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych.

Poza wskazaniem wynikającymi z postanowień ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2021 r. poz. 741, 784 i 922), szczególnie art. 1 ust. 4 tejże ustawy (wprost zapisanych w powołanych przepisach), formułuje się następujące rekomendacje:

W strefie I (Miasto Września) chłonność obszarów charakteryzujących się zwartą strukturą funkcjonalno-przestrzenną pod rozwój zabudowy mieszkaniowej wynosi 243 341 m². Jest to niecałe 13,5% zapotrzebowania oszacowanego w związku z rozwojem społeczno-gospodarczym, a więc i demograficznym gminy. Brak jest terenów pod rozwój funkcji usługowej oraz produkcyjnej, składów i magazynów⁹. Miasto jest obszarem niewielkim (12,7 km²) i gęsto zaludnionym (2 400 osób na km²) Wobec szczupłości terenów pod rozwój zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej i usługowej przyrost liczby mieszkań i nowych mieszkańców spowolni. Należy postawić na zmiany jakościowe, poprawiające komfort życia i pracy. Jednocześnie dają się zauważyć procesy starzenia się społeczeństwa – udział senierek i seniorów w ogólnej liczbie ludności zwiększa się, coraz więcej jest też osób przewlekle chorych, z niepełnosprawnościami.

- Wprowadzanie nowych funkcji przez przekształcanie obszarów już zainwestowanych;
- Niewprowadzanie funkcji generujących duży ruch samochodów ciężarowych przez obszary zabudowy mieszkaniowej;
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu;
- Utrzymanie powierzchni biologicznie czynnych;

9 „Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę na potrzeby Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września”, 2020.

- Ochrona zasobów wodnych, zwiększanie retencji;
- Poprawa dostępności placówek usługowych – tworzenie subcentrów w odleglejszych rejonach miasta.

W strefie II funkcja mieszkaniowa powinna być dominującą. Rozwój terenów zabudowy mieszkaniowej i przyrost liczby ludności będą kontynuowane. Przybywać będzie nowych mieszkańców, wcześniej często niezwiązanych z miejscowościami, do których się przeprowadzają. Rekomendowane jest:

- Tworzenie warunków do rozwoju zabudowy mieszkaniowej,
- Unikanie ograniczenia terenów zalesionych i zakrzewionych, terenów podmokłych, ich osuszania,
- Ochrona zasobów wodnych, zwiększanie retencji,
- Wyposażenie w usługi społeczne stosownie do wzrastających potrzeb,
- Kształtowanie lokalnych centrów usługowych¹⁰,
- Kształtowanie wewnętrznego układu komunikacyjnego umożliwiającego wygodne i bezpieczne poruszanie się niechronionych uczestników ruchu (pieszych, rowerzystów).

W strefie III obserwuje się wzmożony ruch inwestycyjny związany z rozwojem gospodarki. Coraz większe tereny przeznaczane są pod funkcje produkcyjne, składy i magazyny. Niektóre miejscowości są już „otoczone” tego rodzaju zabudową. Przygotowuje się rozwój sieci drogowej a także infrastruktury podziemnej. Rekomendacje dla strefy są następujące:

- Unikanie lokalizacji zabudowy mieszkaniowej poza ukształtowanymi obszarami o funkcji mieszkaniowej (uzupełnianie istniejących struktur).
- Wyprowadzanie głównych tras transportu towarowego poza obszary zabudowy mieszkaniowej.

Strefa IV stanowi obszar peryferyjny gminy. Wiele miejscowości wykazuje stagnację demograficzną lub nawet ubytek ludności, w porównaniu z centrum gminy niewielka jest aktywność gospodarcza, mały ruch inwestycyjny. Niektóre miejscowości są znacząco (ponad 10 km) oddalone od Wrześni.

¹⁰ Lokalne centrum usługowe (LCU) – „dająca się wydzielić z otoczenia wielofunkcyjna przestrzeń publiczna, zapewniająca dostęp do podstawowych (codziennych) usług, sprzyjająca integracji społecznej i budowaniu tożsamości lokalnej mieszkańców terenu, na którym się znajduje i który obsługuje” (por. Damurski Ł. (red.) Model lokalnego centrum usługowego jako narzędzie kształtowania spójności terytorialnej obszarów miejskich, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2020, s. 35.

Jednocześnie są to wartościowe tereny rolne, gdzie nie występuje tak duża presja na przekształcenia funkcjonalne. Rekomendacje dla tej strefy to:

- utrzymanie dominującego rolniczego charakteru obszaru (z wyłączeniem terenów już przeznaczonych pod inne funkcje),
- ochrona zasobów wodnych, zwiększanie retencji,
- kształtowanie lokalnych centrów usługowych.

9. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027 zachowuje spójność z dokumentami wyższego rzędu. Przy opracowywaniu dokumentu uwzględnione zostały kierunki rozwoju wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030.

Jako cel główny polityki regionalnej kraju do roku 2030 wskazano „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel ten realizowany będzie w oparciu o powiązane wzajemnie trzy cele szczegółowe:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030, wpisując się w kierunki KSRR opiera się na 4 poniższych celach strategicznych:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.
2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027 harmonizuje z powyższymi dokumentami. Cele dokumentów wyższego rzędu dają się bowiem skalować. W tabeli 3. wskazano, jak cele niniejszego dokumentu powiązane są z celami KSRR i strategii wojewódzkiej. Przedstawiono ich dopasowanie do poziomu celów szczegółowych (operacyjnych), a nawet kierunków działań.

Tab. 4. Zgodność Strategii rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027 z KSRR 2030 i Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030
CEL STRATEGICZNY I: ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO W OPARCIU O WEWNĘTRZNY KAPITAŁ MIASTA I GMINY WRZEŚNIA	CEL 2. WZMACNIANIE REGIONALNYCH PRZEWAG KONKURENCYJNYCH	CEL STRATEGICZNY 1. WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW
Cel szczegółowy I.1.: Poprawa konkurencyjności inwestycyjnej na rzecz dynamizacji gospodarki	2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym. 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.	CEL OPERACYJNY 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu. CEL OPERACYJNY 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia. CEL OPERACYJNY 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy.
CEL STRATEGICZNY II: INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ PRZY ZACHOWANIU WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	CEL 1. ZWIĘKSZENIE SPÓJNOŚCI ROZWOJU KRAJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, ŚRODOWISKOWYM I	CEL STRATEGICZNY 3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030
	PRZESTRZENNYM	
Cel szczegółowy II.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako element rozwoju Miasta i Gminy Września	1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczenie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	CEL OPERACYJNY 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa
Cel szczegółowy II.2.: Zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego <i>m. in. kierunki:</i> ➤ poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację obiektów, ➤ poprawa efektywności energetycznej poprzez wymianę źródeł światła na istniejącej infrastrukturze, ➤ budowa infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii,		CEL OPERACYJNY 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski CEL OPERACYJNY 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej
CEL STRATEGICZNY III: POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNEJ		CEL STRATEGICZNY 2. ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
Cel szczegółowy III.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz wzmocnienia atrakcyjności Wrześni jako miejsca zamieszkania		CEL OPERACYJNY 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie
Cel szczegółowy III.2.: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy		
Cel szczegółowy III.3.: Przeciwdziałanie	2.1. Rozwój kapitału	CEL OPERACYJNY 2.2.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030
wykluczeniu społecznemu	ludzkiego i społecznego	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom
Cel szczegółowy III.4.: Integracja społeczności, większy udział mieszkańców w życiu gminy	2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	CEL OPERACYJNY 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu
Cel szczegółowy III.5.: Wzmocnienie pozycji kultury jako elementu przewagi konkurencyjnej Wrześni	2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	CEL OPERACYJNY 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu

Źródło: opracowanie własne.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030 wskazano jako zadanie budowę obwodnicy Wrześni (w ciągu dróg krajowych – s. 74).

W dokumencie tym Miasto i Gmina Września przynależy do obszaru strategicznej interwencji (OSI) Poznański Obszar Metropolitalny (POM), dla którego wskazano następujące kluczowe kierunki działań (s. 89-90):

- Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców
 - budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej
 - rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych
 - podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność
 - zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, m. in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników,
 - rozwój społeczeństwa informacyjnego,

- rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej,
 - rozwój IOB, współpracy sieciowej,
 - rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich,
 - podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej,
 - podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
 - wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystanie potencjału Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu,
 - wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurencyjności na arenie międzynarodowej,
 - podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej.
- ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU
- ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m. in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania,
 - rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego,
 - polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim,

- działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m. in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych (np. Ośrodek Protonoterapii, Centrum Diagnostyczne Instytutu Genetyki Człowieka Polskiej Akademii Nauk, Centralny Zintegrowany Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego),
- upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM,
- zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących.

➤ ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI

- poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m. in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego (w tym usunięcie wąskiego gardła na odcinku Poznań Wschód – Poznań Główny; budowa dodatkowego korytarza kolejowego), budowa północno-wschodniej obwodnicy Poznania, inwestycje dotyczące ulicy Obornickiej w Poznaniu i Suchym Lesie, budowa/modernizacja dróg (m.in. S 5, S 11, DK nr 92, DW nr 430, nr 434)
- rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności
- zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych
- rozbudowa sieci tras tramwajowych na obszarze miasta Poznania
- zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego

- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji
 - ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków
 - przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności na obszarze Wielkopolskiego Parku Narodowego
 - działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
 - zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych
- WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM
- wzmacnianie i kreowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych
 - promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania
 - przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego
 - koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)

W Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego. Wielkopolska 2020+ gmina Września została ujęta w obszarze funkcjonalnym Poznania (Poznański Obszar Metropolitalny), na trasie przebiegu Szlaku Piastowskiego (ryc. 5).

- transportu – tereny zlokalizowane w okolicach węzła autostrady.

II Kształtowanie zielonego pierścienia metropolii

1. Struktura zielonego pierścienia:

- obszar Natura 2000 PLH300049 Grądy w Czarniejewie,
- tereny otwarte - rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- tereny łąk i pastwisk,
- mniejsze kompleksy leśne i wyspy leśne,
- tereny osadnicze.

III Kształtowanie Spójnego systemu przyrodniczego

1. Kluczowe elementy systemu przyrodniczego:

obszary węzłowe:

o obszary o randze europejskiej i krajowej:

- obszar Natura 2000 PLH300049 Grądy w Czarniejewie,
- Lasy Czarniejewskie,

o obszary o randze regionalnej: brak,

o obszary o randze ponadlokalnej: brak,

o obszary o randze lokalnej: brak,

- korytarze ekologiczne:

o korytarze dolin rzecznych:

- regionalny korytarz Wrześnica,
- lokalny korytarz Miłosławka, Wrześnica Mała, Rudnik, Wielka,

o korytarze lądowe:

- korytarz krajowy: Lasy Poznańskie - Dolina Warty.

IV Rozwój efektywnego systemu komunikacyjnego

1. Sieć powiązań komunikacyjnych typu głównego:

- odcinek drogi A2 klasy A,
- drogi i odcinki dróg nr 15 i 92 klasy GP,

- odcinek drogi nr 432 klasy G,
- obwodnica drogowa miejscowości Września,
- linia kolejowa nr 3 (E20).

2. Sieć powiązań komunikacyjnych typu uzupełniającego:

- odcinek drogi nr 442 klasy G,
- obwodnica drogowa miejscowości Września,
- linia kolejowa nr 281.

3. Sieć powiązań komunikacyjnych typu podstawowego:

- drogi i odcinki dróg nr: 2159P, 2162P klasy Z.

V Rozwój zintegrowanego systemu transportu zbiorowego

1. Strefy funkcjonowania transportu zbiorowego:

- strefa III obsługi kolejną o częstotliwości połączeń od 30 do 60 minut z udziałem komunikacji autobusowej.

2. Węzły przesiadkowe:

- ponadlokalny węzeł przesiadkowy Września.

3. Stacje i przystanki:

- istniejące: Chwalibogowo, Gutowo, Marzenin, Otoczna, Września,
- planowane: Września Sokołowo.

VI Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

1. Strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody: brak.

2. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych:

- nr 143 Subzbiornik Inowrocław – Gniezno,
- nr 144 Dolina kopalna Wielkopolska.

3. Elementy systemu infrastruktury technicznej:

- ropociąg tranzytowy „Przyjaźń”,
- linia elektroenergetyczna 400 kV Kromolice – Pątnów,
- linia elektroenergetyczna 220 kV Czerwonak – Konin,

- linia elektroenergetyczna 110 kV Miłosław – Września – Września Pd. – Słupca,
- 3 GPZ,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250 Tulce – Kostrzyn – Nekla,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 Nekla – SRP Września,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 Września – Chądowo,
- SRP I°

VII Efektywna struktura osadnicza

1. Strefy poznańskiego obszaru metropolitalnego:

- strefa zewnętrzna - strefa równoważenia rozwoju,
- zielony pierścień metropolii (północno-zachodni fragment gminy).

10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla gminy nie są obligatoryjnym elementem strategii rozwoju. Istnieją jednak w gminie obszary istotne z punktu widzenia rozwoju lokalnego, co jest odzwierciedlone w decyzjach organów gminy. Potrzeby wydzielenia lokalnych OSI zostały także potwierdzone na podstawie wniosków z analizy obszarów funkcjonalnych w powiązaniu z analizowanymi na etapie diagnozy wskaźnikami rozwoju społeczno gospodarczego i wspierają realizację polityki rozwoju. OSI nie są instrumentem polityki przestrzennej, lecz mają być aktem polityki rozwoju wyrażającej się w zasadzie terytorialnej koncentracji interwencji¹¹.

Kluczowymi obszarami, odzwierciedlonymi w podjętych przez Radę Miejską uchwałach, są:

- Wrzesińska Strefa Aktywności Gospodarczej (WSAG)¹²
- Obszary rewitalizacji¹³,

Wrzesińską Strefa Aktywności Gospodarczej utworzono na terenie miejscowości Białężyce, Chocicza Mała, Grzymysławice i Obłaczkowo. WSAG mieści się w wyznaczonej w rozdz. 7. strefie III – suburbanizacji gospodarczej, stanowiąc kluczowy element funkcjonalno-przestrzenny determinujący

¹¹ Por. „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”. MFIPR 2020.

¹² Uchwała nr XXIX/347/2014 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 12 lutego 2014 r. w sprawie utworzenia Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej.

¹³ Zaktualizowany „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023” stanowi załącznik nr 1 do uchwały nr XXXII/435/2018 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 23 marca 2018 r.

dalsze procesy przestrzenne i inwestycje samorządowe na tym obszarze. Lokalizacja WSAG została przedstawiona na ryc. 6.

Ryc. 6. Lokalizacja OSI Wrzeńska Strefa Aktywności Gospodarczej.

Źródło: opracowanie własne na bazie [Open Street Map](#).

7 marca 2014 r. zostało podpisane porozumienie dotyczące zasad współpracy i uczestnictwa w projekcie Wrzeńskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, którego stronami byli Gmina Września, Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Województwo Wielkopolskie, Powiat Wrzeński, Minister Gospodarki oraz Polska Agencja Inwestycji Zagranicznych.

Celem utworzenia WSAG jest aktywizacja regionu w zakresie zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego, przyciągnięcie do Strefy nowych inwestorów, podniesienie poziomu inwestycji, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej tej części gminy, rozwój przedsiębiorczości, a w konsekwencji utworzenie nowych miejsc pracy.

W celu właściwego przygotowania terenów inwestycyjnych. Zadania te obejmują m. in. rozbudowę sieci wodno - kanalizacyjnej, przebudowę i rozbudowę układu komunikacyjnego dróg oraz przebudowę systemu rowów melioracyjnych wraz z budową zbiornika retencyjnego.

WSAG oddziałuje w następujących aspektach:

a) ekonomicznym – poprzez pozyskanie inwestycji, stworzenie nowych miejsc pracy, podniesienie wpływów z podatków oraz stworzenie warunków wzrostu aktywności gospodarczej,

b) społecznym – dzięki polepszeniu perspektyw rozwoju lokalnego rynku pracy i społeczeństwa¹⁴.

Aktualnie teren WSAG obejmuje 331 ha i zgodnie z intencją stron docelowo wyposażony będzie w pełną infrastrukturę drogową oraz kolejową, a także podjęte zostaną inwestycje w zakresie sieci energetycznej, gazowej, oraz telekomunikacyjnej. Planuje się także poszerzyć strefę aktywności gospodarczej o dodatkowe obszary położone w pobliżu autostrady A2 i linii kolejowej nr 808 Września - Podstolice.

W największych firmach, które znalazły tu lokalizację (Volkswagen, Inalfa Roof Systems, Sitech, Benteler, ABC Logis) pracuje około 4 200 osób, co stanowi ponad 1/4 pracujących na terenie gminy¹⁵

W OSI WSAG koncentrowane będą działania realizujące następujące cele Strategii:

Cel szczegółowy I.1.: Poprawa konkurencyjności inwestycyjnej na rzecz dynamizacji gospodarki

- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną, dalsze uzbrajanie terenów aktywności gospodarczej,
- kreowanie warunków dla rozwoju przemysłu,

Cel szczegółowy II.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako element rozwoju Miasta i Gminy Września

- rozbudowa i modernizacja sieci wodno - kanalizacyjnej,
- poprawa dostępności komunikacyjnej i poprawa mobilności przestrzennej przy zachowaniu zasad wdrażania strategii niskoemisyjnej,

Główne kierunki inwestycyjne na terenie Strefy w najbliższych latach to:

- kontynuacja rozbudowy infrastruktury drogowej, stworzenie kompleksowego układu komunikacyjnego poprzez podjęcie działań zmierzających do budowy m. in. zachodniej obwodnicy Wrześni

Strategia Wielkopolska 2030: s. 74 Obwodnice miast w ciągu dróg krajowych (m.in. Września). Obwodnica będzie stanowiła nowy przebieg DK 92, wobec czego dotychczasowy przebieg między Psarami Małymi a Obłazkowem będzie stanowił głównie łącznik do węzła autostrady A2 oraz dojazd do terenów WSAG.

14 <https://www.wrzesnia.pl/asp/wrzesinska-strefa-aktywnosci-gospodarczej,135,,1>

15 Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób (od 2000 r.) (BDL GUS).

- budowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę terenów zlokalizowanych we Wrzesińskiej Strefie Aktywności Gospodarczej

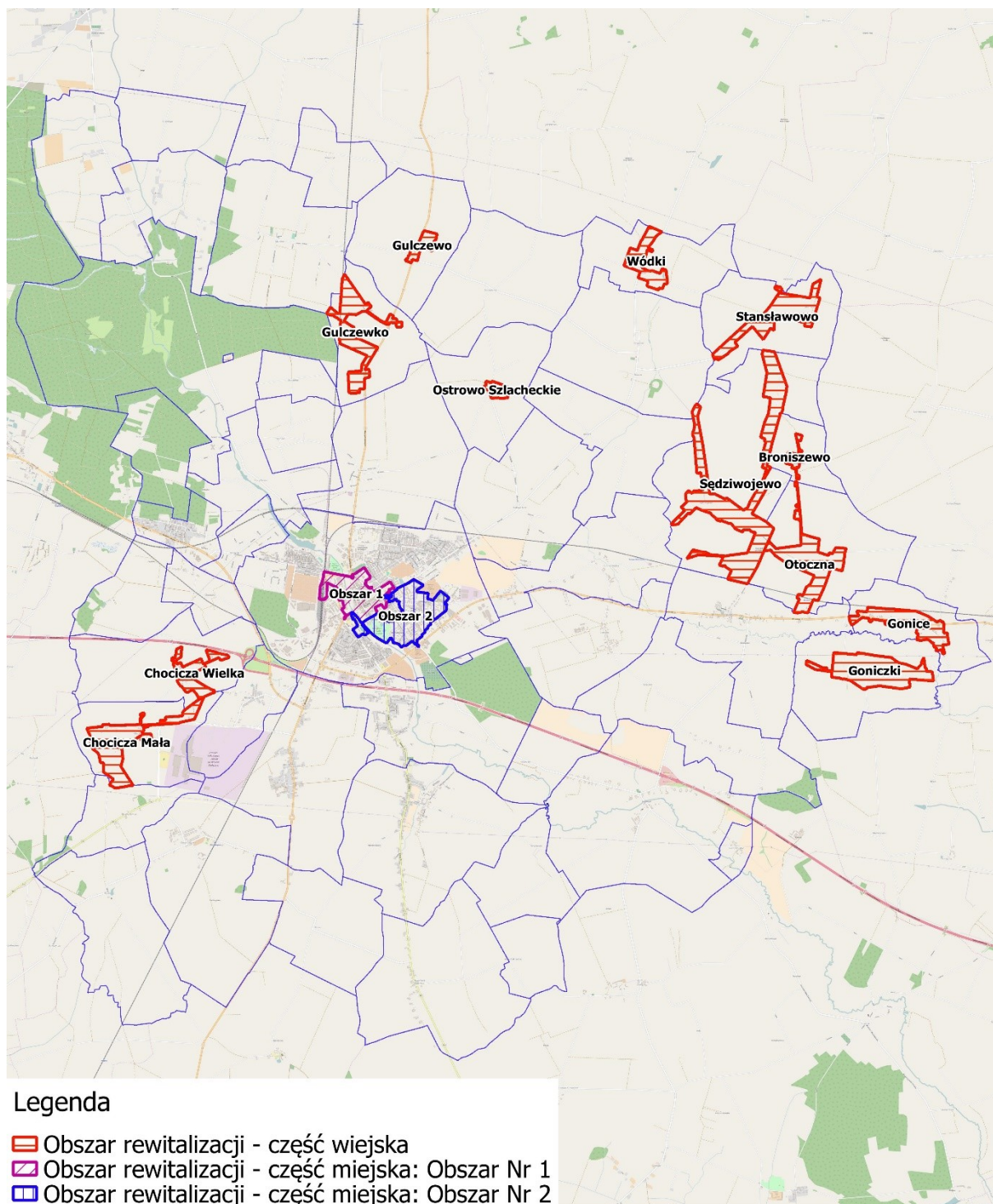
Projekt został włączony do Załącznika 1b do Stanowiska Zarządu Województwa Wielkopolskiego Lista przedsięwzięć strategicznych do projektu Kontraktu Programowego dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2027. Wartość zadania opiewa na 90 mln zł.

Obszary rewitalizacji zostały wyznaczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023 w ramach wyznaczonego na podstawie analiz wskaźnikowych obszaru zdegradowanego.

Obszar zdegradowany Gminy Września składa się z podobszarów stanowiących zarówno obszary statystyczne położone w granicach miasta, jak i obszarów obejmujących zamieszkałe tereny miejscowości położonych w części gmin o charakterze wiejskim, które w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej osiągnęły najwyższy łączny poziom koncentracji zjawisk problemowych w sferach: społecznej, gospodarczej i technicznej.

Obszary te cechowały się szczególną koncentracją problemów natury społecznej takich jak: bezrobocie, w tym bezrobocie długotrwałe lub wysoki udział ludności korzystającej z pomocy społecznej, ujemna dynamika liczby ludności, starzenie się społeczeństwa, przestępczość, a także niski poziom zaangażowania obywatelskiego mieszkańców wyrażanego poprzez uczestnictwo w wyborach samorządowych. Ponadto każdy z tych obszarów wykazywał przekroczenia wskaźników w sferze gospodarczej i/lub w sferze technicznej. Lokalizację podobszarów obrazuje ryc. 7.

Jak można zauważyć, podobszary obszaru rewitalizacji – w kontekście struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy - koncentrują się we Wrześni oraz w strefie IV – wiejskiej. Wyjątkiem jest miejscowość Gulczewko, która w analizach do LPR była ujmowana łącznie z Gulczewem, a w ostatnich latach była terenem znaczącego wzrostu liczby ludności.

Ryc. 7. OSI Obszar rewitalizacji - rozmieszczenie podobszarów na terenie Miasta i Gminy Września.

Źródło: opracowanie własne na bazie [Open Street Map](https://www.openstreetmap.org/).

Tereny te posiadają jednocześnie szczególne znaczenie dla prawidłowego rozwoju lokalnego. Obszary wskazane na terenie Wrześni stanowią funkcjonalne centrum miasta i gminy (Obszar Nr 1), koncentrując funkcje administracyjne, kulturalne, rekreacyjne, handlowe, usługowe, a także

reprezentacyjne o wymiarze gminnym, ponadto stanowią zaplecze mieszkaniowe i tereny rekreacyjne miasta (Obszar Nr 3).

Obszary położone w części wiejskiej w znacznej mierze stanowią obszary po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych (tzw. obszary „popegeerowskie”), na których w skutek transformacji gospodarczej po 1989 r. doszło do wielowymiarowego zaburzenia funkcjonowania lokalnych społeczności. Drastyczny spadek zatrudnienia oraz niemożność odnalezienia się w nowych realiach gospodarczych doprowadziły do wykluczenia znacznej części mieszkańców tych obszarów, wystąpienia problemów natury społecznej, a także utrwalenia negatywnych wzorców funkcjonowania w życiu społecznym, w tym obecnego w świadomości mieszkańców przeświadczenia o braku perspektyw zawodowych i życiowych. Wieloletni brak działań doprowadził do trwałego zahamowania rozwoju wsi i utrwalenia stanu kryzysowego.

Odnowa ww. obszarów w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i architektonicznym stanowi zatem warunek konieczny dla zrównoważonego rozwoju gminy w kolejnych latach i poprawy jakości życia osób zamieszkujących obszar zdegradowany, jak i mieszkańców całej gminy. Podjęcie działań rewitalizacyjnych stanowi warunek niezbędny dla dalszego przełamywania utrwalonych barier społecznych i mentalnych oraz zmiany świadomości mieszkańców, a tym samym dla ich ponownego włączenia w życie społeczne i gospodarcze. Z uwagi na powyższe za obszar rewitalizacji na terenie Gminy Września uznano:

- obszary położone w mieście Września, takie jak:
 - cały obszar Nr 1;
 - część obszaru nr 3, w zasięgu ulic: Bolesława Chrobrego, Dąbrowskiego, Słowackiego, Koszarowa, Piastów, Batorego, Kościuszki, Wojska Polskiego, Królowej Jadwigi oraz Ogrodowej;
- tereny zamieszkałe miejscowości położonych w części wiejskiej gminy:
 - Wódki,
 - Chocicza Mała,
 - Stanisławowo,
 - Chocicza Wielka,
 - Gulczewo,
 - Gulczewko
 - Gonice,
 - Goniczki,
 - Ostrowo Szlacheckie,

- Otoczna,
- Broniszewo,
- Sędziwojowo.

Lokalny program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017 -2023 jest w trakcie realizacji, więc kontynuowana jest realizacja wyznaczonych tam przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które wpisują się również w cele niniejszego dokumentu. Na terenie OSI obszary rewitalizacji będą prowadzone przede wszystkim działania realizujące CEL STRATEGICZNY III: POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ I PRZESTRZENNEJ, w szczególności realizujące następujące kierunki w ramach celów szczegółowych:

Cel szczegółowy III.1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej na rzecz wzmocnienia atrakcyjności gminy Września jako miejsca zamieszkania

Kierunki działań:

- modernizacja, rozbudowa i doposażenie obiektów edukacyjnych,
- budowa, rozbudowa i modernizacja obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- likwidacja barier architektonicznych,
- poprawa warunków mieszkaniowych,
- realizacja przedsięwzięć w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez wyposażenie, doposażenie i wsparcie systemu służb ratownictwa oraz poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii w celu usprawnienia usług publicznych
- utrzymanie w dobrym stanie istniejącej infrastruktury turystycznej i zabytków na terenie Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku kulturowego.

Cel szczegółowy III.2.: Poprawa ładu przestrzennego na terenie gminy

Kierunki działań:

- modernizacja oraz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Gminie,
- rozbudowa sieci tras rowerowych, w tym ścieżek pieszo-rowerowych, wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- budowa, rozbudowa i przebudowa dróg publicznych,

- urządzenie i rewitalizacja terenów zieleni oraz przestrzeni publicznych na terenie Miasta i Gminy.

Cel szczegółowy III.3.: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań:

- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży na terenie gminy,
- podniesienie jakości kształcenia, opieki i wychowania,
- zadania w zakresie infrastruktury na rzecz osób narażonych na wykluczenie społeczne (w tym starszych, z niepełnosprawnościami),
- realizacja projektów i programów społecznych na rzecz osób narażonych na wykluczenie,
- realizacja działań w zakresie odnowy obszarów wiejskich.

Cel szczegółowy III.4.: Integracja społeczności, większy udział mieszkańców w życiu gminy

Kierunki działań:

- wspieranie działalności organizacji pozarządowych,
- wspieranie rozwoju sołectw.

Cel szczegółowy III.5.: Wzmocnienie pozycji kultury jako elementu przewagi konkurencyjnej gminy

Kierunek działań:

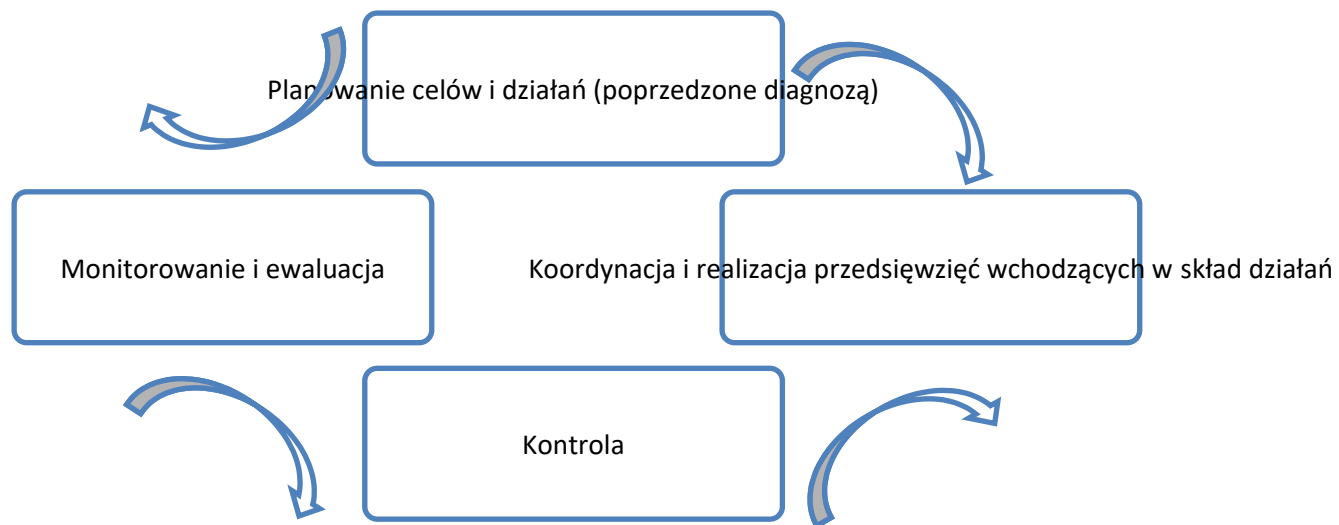
- rozwój oferty kulturalnej gminy,
- promocja przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym,
- budowa, rozbudowa i doposażenie infrastruktury kultury.

11. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.

Strategia rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027 jest dokumentem zawierającym cele rozwojowe oraz kierunki działań, za pomocą których cele te będą osiągnęte. Wdrażanie strategii wymaga zatem ustalenia poziomów i sposobów zarządzania dostosowanych do specyfiki dokumentu.

Pierwszym poziomem wdrażania jest poziom całej strategii. W skład systemu wdrażania Strategii rozwoju Miasta i Gminy Września na lata 2021-2027 wchodzi: planowanie, kontrola, monitorowanie i ewaluacja. Drugim poziomem wdrażania jest poziom realizacji (wykonania) działań.

Ogólny schemat wdrażania Strategii można przedstawić następująco.

Planowanie celów i kierunków działań to proces, który został już przeprowadzony i jego efektem jest opracowany dokument, jednak nie jest to proces ostatecznie zamknięty. Zakłada się, że powrót do etapu planowania będzie następował cyklicznie po przeprowadzeniu monitorowania i ewaluacji Strategii.

W pierwszej kolejności odpowiedzialnymi za realizację Strategii będą organy gminy: Burmistrz Miasta i Gminy Września jako organ inicjujący proces i mający bezpośredni wpływ na proces wdrażania, ale także Rada Miejska jako organ stanowiący, a więc odpowiedzialny za ostateczny kształt dokumentu, a także decydujący o ewentualnych zmianach.

Wdrażanie dokumentu strategicznego w tym przypadku to wybór konkretnych działań posiadających swój zakres i ciągłe starania na rzecz prawidłowej ich realizacji, przewidziany czas, budżet oraz zakładane efekty. W procesie tym również wystąpią cykle realizacyjne, do których na poziomie operacyjnym można zaliczyć planowanie, wykonanie, kontrolę i monitorowanie postępów. Zadania te będą odbywać się na poziomie poszczególnych przedsięwzięć, a nie całej Strategii.

Podmiotem wdrażającym strategię rozwoju oraz osobą odpowiedzialną za jej aktualizację będzie Burmistrz Wrześni oraz Urząd wraz z całą swoją strukturą i jej pracownikami.

Z uwagi na perspektywiczne możliwości pozyskiwania finansowania z różnych źródeł, wdrażanie i zarządzania strategią powinny opierać się na ścisłej współpracy między:

- różnymi szczeblami władzy administracyjnej i samorządowej (centralnej, regionalnej, powiatowej i lokalnej),
- różnymi instytucjami danej jednostki administracyjnej lub samorządowej,
- sektorem publicznym i prywatnym,
- działami gospodarki narodowej,
- społecznościami regionalnymi i lokalnymi (gminy z powiatem oraz pozostałymi gminami).

Urząd Miasta i gminy Września będzie raz w roku dokonywać oceny stopnia realizacji strategii, wykorzystując przy tym roczne sprawozdania z budżetów poszczególnych referatów, jednostek organizacyjnych i spółek gminnych, informacje gromadzone przez Urząd Miasta i Gminy oraz ewentualne wnioski, które wpłyną do Urzędu, a dotyczyć będą celów strategicznych i szczegółowych Strategii.

Ocena stopnia realizacji strategii sporządzana powinna być prowadzona równoległe do raportu z realizacji strategii, w którym znajdą się zapisy dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych celów strategicznych i szczegółowych.

W efekcie analiz przeprowadzanych w procesie monitoringu uzasadnione może się okazać korygowanie Strategii i zawartych w niej zadań, a w dalszej kolejności również celów szczegółowych. Jest to proces naturalny, gdyż każda strategia jest dokumentem „żywym” i dynamicznym. Oznacza to, że jednostki samorządu terytorialnego funkcjonują w określonych warunkach wewnętrznych, a przede wszystkim zewnętrznych, które ulegają ciągłym zmianom. Również realizacja jednych zadań będzie rodziła konieczność wytyczania sobie nowych. Organem władnym do przyjęcia nowych kierunków działań (mieszczących się jednak w ramach wytyczonych celów i misji) będzie organ stanowiący, czyli Rada Miejska.

Proces wdrażania niezbędnych korekt i zmian do realizowanej Strategii będzie stałym zadaniem Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni. Niezgodności i odchylenia od programu Strategii muszą być korygowane na bieżąco. Wynikają one z różnych przyczyn lokalnych, ale także zewnętrznych (regionalnych lub krajowych). Do najczęściej obserwowanych należą przyczyny: finansowe, organizacyjne, prawno-ekonomiczne itp. Często dotyczą zakresu podejmowanych zadań jak i czasokresu ich realizacji.

W trakcie realizacji strategii rozwoju mogą pojawić się też sytuacje korzystnie wpływające na przyspieszenie procesu realizacyjnego Strategii, takie jak np.: lepsze rozwiązania organizacyjne, techniczne lub technologiczne bądź prawno-finansowe. Wówczas korekta planu strategicznego może spowodować skrócenie realizacji poszczególnych inwestycji lub wręcz obniżyć zakładane pierwotnie

koszty (choć to sytuacja raczej rzadko spotykana). Z opisanych powyżej powodów wynika, iż monitorowanie procedury wdrażania i realizacji ma głęboki sens i istotne znaczenie w procesie realizacyjnym Strategii.

W celu sprawnego wdrażania procedury realizacji Strategii ważna jest koordynacja współpracy między instytucjami (osobami) biorącymi udział w realizacji Strategii. Zadanie to należy do Burmistrza oraz Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni. Koordynacją powinny zostać objęte przede wszystkim referaty Urzędu, czuwające nad realizacją poszczególnych segmentów działowych i branżowych strategii. Burmistrz ma bezpośredni nadzór nad wdrażaniem poszczególnych projektów i zadań oraz nad koordynacją współpracy ze wszystkimi instytucjami i osobami, realizującymi te projekty i zadania. Do Burmistrza, jako głównego koordynatora Strategii, należy obowiązek sprawnego przewyżczania przeszkód występujących w różnych fazach/etapach realizacji strategii lub jej poszczególnych zadań. Pracownicy Urzędu w istotny sposób będą wspomagać Burmistrza w realizacji strategii m. in. poprzez:

- wspieranie działań Burmistrza Miasta i Gminy Września we wdrażaniu strategii, w tym w zakresie podejmowania kluczowych decyzji dotyczących wdrażania planów,
- analizy otoczenia całego procesu, w tym źródeł finansowania i nowych zasobów,
- coroczny przegląd procesu monitoringu Strategii,
- przygotowywanie corocznych raportów z realizacji strategii, w oparciu o analizę wskaźników realizacji działań, w związku z przygotowywaniem raportu o stanie gminy.
- opracowanie raportów ewaluacyjnych,
- opracowanie ewentualnych korekt dokumentu.

W ten sposób dostarczy sprawnego narzędzia, na podstawie którego można będzie wdrażać działania wyprzedzające (w przypadku zdiagnozowanych problemów lub przeszkód) bądź też aktualizacyjne (w razie potrzeb bieżących).

Na koniec realizacji Strategii, jako ewaluacja ex post, wykonany może zostać raport ewaluacyjny, który będzie zawierał aktualny raport o stanie Miasta i Gminy, służący analizie porównawczej stanu przed uchwaleniem dokumentu oraz na zakończenie jego obowiązywania.

Ewaluacja jest procesem, który umożliwia pogłębienie diagnozy skuteczności i efektywności prowadzonej polityki rozwojowej o analizę przyczyn, skutków i skali jej oddziaływania, jak również zależności pomiędzy prowadzonymi działaniami, zmieniającymi się uwarunkowaniami zewnętrznymi a przyjętym systemem interwencji.

Aktualnie w Mieście i Gminie Września funkcjonuje kilkadziesiąt różnego rodzaju programów, strategii, ale warto w tym miejscu przywołać:

- Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Września.

Lokalny Program Rewitalizacji został poddany aktualizacji uchwałą Nr XXXII/435/2018 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 23 marca 2018 roku. Nie przewiduje się dalszych aktualizacji związanych z przygotowaniem niniejszej Strategii. Strategia zasadniczo zawiera kierunki zgodne z zapisami LPR i stanowi podstawę dalszej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nie przewiduje się kolejnej aktualizacji LPR związanej z przyjęciem Strategii z uwagi na zmianę przepisów prawnych, w związku z którymi po roku 2023 nie będzie można kontynuować trwania dokumentu w tej formie. Gmina będzie mogła opracować gminny program rewitalizacji, i w razie podjęcia tego opracowania proces wdrażania Strategii będzie dobrym przyczynkiem do formułowania zapisów GPR, które będą mogły konkretyzować działania Strategii, zwłaszcza w ramach kierunków wskazanych przy okazji charakterystyki tego dokumentu w rozdz. 10.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Września został uchwalony uchwałą Nr XIII/187/2015 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 30 grudnia 2015 r. i zmieniony uchwałą Nr XVI/235/2016 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie zmiany Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta i Gminy Września. Dokument ten zachowuje aktualność, jest zasadniczo zgodny z niniejszą strategią, a ponieważ znaczna część zaplanowanych działań pozostaje jeszcze do wdrożenia, proces ten powinien być kontynuowany.

Podstawowym dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, a więc ściśle powiązany z aktualnym zakresem strategii rozwoju, jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dokument taki został w Mieście i Gminie Września przyjęty w 1999 r. i jest regularnie uzupełniany, zmieniany i aktualizowany, ostatnio uchwałą Rady Miejskiej we Wrześni Nr XXIV/224/2021 z dnia 28 maja 2021 r. Należy więc stwierdzić, że dokument ten zawiera aktualną politykę przestrzenną Gminy, i ewentualna aktualizacja powinna nastąpić w związku z realizacją którejś z kluczowych inwestycji, mających wpływ na strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy. Inwestycją taką może być budowa północno-zachodniej obwodnicy miasta, która spowoduje zmianę podstawowych przepływów transportowych, umożliwiając zwiększenie dostępu do części obszarów i punktową intensyfikację aktywności gospodarczej, inwestycyjnej.

12. Ramy finansowe i źródła finansowania.

Potencjał inwestycyjny (własny) Miasta rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2021-2027 wyniesie niemal 146,8 mln zł.

Sumę tę należy traktować jako łączną wielkość własnego wkładu budżetu gminy do realizowanych w okresie wdrażania strategii kierunków działań rozwojowych, z możliwością zwiększenia pozostających do dyspozycji Gminy środków w wyniku osiągnięcia wyższych niż zaplanowano dochodów lub większej realizacji przychodów. Wiele ważnych inwestycji nie będzie mogło zostać zrealizowanych w przypadku braku pozyskania środków zewnętrznych. Wskazuje się m. in. na następujące możliwości finansowania wielu inwestycji ze źródeł zewnętrznych:

- fundusze unijne, w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego dla bieżącej perspektywy finansowej (wdrażanej do roku 2023), ale przede wszystkim z kolejnego okresu programowania (Fundusze Europejskie z perspektywy 2021-2027), a także ogólnokrajowych programów operacyjnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Krajowy Plan Odbudowy oraz inne programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Fundusz Inwestycji Lokalnych/Samorządowych,
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego,
- inne, pozaunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie,
- wkład własny inwestorów i innych partnerów z terenu gminy – partycypacja w inwestycjach, których będą beneficjentami,
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Warto dodać, że większość naborów ma charakter konkursowy, a dostępna alokacja środków jest niewystarczająca wobec zgłoszonych przez samorządy potrzeb.